

ŠOLSKI CENTER SLOVENJ GRADEC
GIMNAZIJA SLOVENJ GRADEC
EVROPSKI ODDELEK
Gospodsvetska 2, 2380 Slovenj Gradec

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

SODELOVANJE MED DIJAKI, STARŠI IN UČITELJI

Tematsko področje: PEDAGOGIKA

Avtor:
Klara Klančnik, 2. letnik

Mentor:
Boris Klančnik

Velenje, 2011

Raziskovalna naloga je bila opravljena v Gimnaziji Slovenj Gradec.

Mentor: Boris Klančnik

Datum predavitve: marec 2011

KLJUČNA INFORMACIJSKA TEHNOLOGIJA

- ŠD Šolski center Slovenj Gradec, Gimnazija Slovenj Gradec, 2010/2011
- KG sodelovanje / učni uspeh / opravljanje učnih obveznosti
- AV **KLANČNIK, Klara**
- SA KLANČNIK, Boris
- KZ 3320 Velenje, SLO, Trg Mladosti 3
- ZA Šolski center Velenje, Trg mladosti 3, 3320 Velenje
- LI 2011
- IN **SODELOVANJE MED STARŠI, DIJAKI IN UČITELJI**
- TD RAZISKOVALNA NALOGA
- OP V, 58 s., 51 graf., 18 ref.
- IJ SL
- JI sl / en
- AI V raziskovalni nalogi se poskuša razčleniti znan in zelo pomemben trikotnik dijak–starši–učitelji ter poiskati močne in šibke točke tega sodelovanja.
- Živimo v času, ko je izobrazba zelo pomembna. Družbeni pritisk je vedno večji, pričakovanja se višajo, mladih je vse bolj strah neuspeha. Ali uspešno sodelovanje med omenjenimi tremi člani lahko vpliva na dijakovo uspešnost in dobro počutje v občutljivih letih zorenja v šoli?
- Za raziskovanje smo uporabili anketo, ki smo jo razdelili med dijake Gimnazije Slovenj Gradec in Strojne šole Šolskega centra Velenje.
- Zanimal nas je odnos med dijaki, starši in učitelji. So dijaki s tem odnosom zadovoljni? Koliko lahko na delo dijaka vplivajo starši in učitelji? Ali dijaki čutijo pozitivno ali negativno motivacijo?
- Večina dijakov ima z motivacijo pri svojem delu vedno več težav. Podpora staršev in učiteljev lahko zelo vpliva na dijakovo samopodobo in na njegovo delo v šoli. S pozitivnim pristopom dijak lažje premaguje ovire.
- Na drugi strani pa lahko negativna motivacija vodi tudi do stanja, ko dijak izgubi voljo do dela, njegov odnos do staršev in učiteljev se močno poslabša, pojavijo se učni in vzgojni problemi, vse to pa lahko vodi do prekinitve izobraževanja.
- Ali obstajajo strategije, ki lahko izboljšajo sodelovanju med vpletenimi in pomagajo dijaku, staršem in učiteljem, da najdejo optimalno kombinacijo? Ta naj bi pripomogla k temu, da mlad človek zapusti srednješolsko izobraževanje z dobro samopodobo in s prepričanjem, da so leta, preživeta v srednji šoli, pozitivno vplivala na njegovo osebnostno rast.
- Mogoče vseh odgovorov v raziskavi ni, se pa najde marsikatera zanimiva smernica, ki lahko pomaga osvetliti pot do pravih odgovorov.

KEY WORD DOCUMENTATION

ND School centre Slovenj Gradec, Gimnazija Slovenj Gradec, 2010/2011

KG cooperation / learning success / to attend to learning duties

AV **KLANČNIK, Klara**

SA KLANČNIK, Boris

KZ 3320 Velenje, SLO, Trg Mladosti 3

ZA School center Velenje, Trg mladosti 3, 3320 Velenje

LI 2011

IN **COOPERATION BETWEEN PARENTS, PUPIL AND TEACHERS**

TD RESEARCH WORK

OP V, 58 s., 51 fig., 18 app.

IJ SL

JI sl / en

AI In the research paper we have tried to analyze a well-known and very important triangle of student-parents-teachers, and find advantages and disadvantages of this cooperation that affects students' work. We live in time when being educated is very important. Social pressure is increasing, expectations are rising, young people are afraid of failure. Can successful cooperation among these three elements have an effect on students' feelings and success? For the research we used a survey that I distributed to the students of Gimnazija Slovenj Gradec and Strojna šola at School Centre Velenje. We were interested in the relationship among students, parents and teachers. Are students satisfied with that attitude? Do students feel positive or negative motivation? Most of the students have more and more problems to motivate themselves. The support of parents and teachers can influence students' self-assurance and his work at school. A student with a positive approach overcomes barriers better. On the other hand, a negative motivation could also lead to a situation where a student loses interest in his work, his attitude to parents and teachers is significantly worse, learning and educational problems arise, all of which can lead to the termination of education. Are there strategies that can improve the cooperation among the involved and help the student, parents and teachers to find an optimal combination? This should help a young man to leave the secondary education with a good self-assurance and with a belief that the years spent in high school, have a positive impact on his personal growth. In the research paper, there might not be all the answers, but there are some useful suggestions that can help to illuminate the path to real answers.

KAZALO VSEBINE

KLJUČNA INFORMACIJSKA TEHNOLOGIJA	II
KEY WORD DOCUMENTATION	III
KAZALO VSEBINE	IV
KAZALO GRAFOV	V
1 UVOD	1
2 PREGLED OBJAV	2
2.1 Vloga učiteljev pri zagotavljanju kakovostnega sodelovanja s starši	2
2.2 katerim načelom je potrebno slediti za doseganje učinkovitega sodelovanja?	5
2.3 Pričakovanje staršev in učiteljev drug do drugega	5
2.4 Sodelovanje z zahtevnejšimi starši.....	7
2.4.1 Starši, ki ne podpirajo učitelja v njegovih prizadevanjih.	7
2.4.2 Starši, ki niso pripravljeni na sodelovanje.	8
2.4.3 Starši, ki se stalno pritožujejo, so sovražni in grozeči.	8
2.4.4 Starši, ki zlorablajo svojega otroka.....	8
2.4.5 Starši z osebnimi, s partnerskimi in z družinskimi problemi.	9
2.4.6 Občutljivi in ranljivi starši.	10
2.4.7 Starši, ki preveč ali premalo pričakujejo.	10
2.4.8 Starši iz različnih kulturnih okolij.....	10
2.5 Partnerstvo učiteljev in staršev z vidika pouka in učnih dosežkov učencev	11
2.6 Prednosti vključevanja staršev v šolo – kaj pravijo raziskave	12
2.6.1 Vključenost staršev zagotavlja občutek varnosti in povezanosti	14
2.6.2 Vključenost staršev pomaga učencem ponotranjiti vrednote izobraževanja	14
2.6.3 Motivacija učencev spodbuja vključevanje staršev.....	14
2.6.4 Oblike vključevanja staršev (s poudarkom na domačem delu učencev)	14
3 METODOLOGIJA.....	18
3.1 Metoda anketiranja	18
3.2 Deskriptivna metoda	18
4 IZSLEDKI IN RAZPRAVA.....	19
4.1 Analiza odgovorov dijakov	19
4.2 Analiza odgovorov staršev	30
4.3 Analiza odgovorov učiteljev	39
5 POVZETEK	45
6 SKLEPI	46
7 ZAHVALA	49
8 PRILOGE.....	50
8.1 Priloga 1: Anketa za dijake	50
8.2 Priloga 2: Anketa za starše	53
8.3 Priloga 3: Anketa za učitelje	56
9 VIRI IN LITERATURA	58

KAZALO GRAFOV

Graf 1:	Spol anketiranih dijakov	19
Graf 2:	Starost anketirancev	19
Graf 3:	Kolikšno je tvoje zadovoljstvo z učenim uspehom?	20
Graf 4:	Kako so s tvojim učenim uspehom zadovoljni starši?	20
Graf 5:	V kolikšni meri so starši seznanjeni z tvojim delom v šoli?	21
Graf 6:	Kakšen je odnos staršev do tvojih doseženih ocen?.....	21
Graf 7:	Ali starši obiskujejo govorilne ure v šoli?.....	22
Graf 8:	Ali spremljaš starše na govorilnih urah?	22
Graf 9:	Ali se udeležuješ individualnih govorilnih ur pri profesorjih?	23
Graf 10:	Ali meniš, da bi moralo biti sodelovanje med starši in učitelji tesnejše?	23
Graf 11:	Ali meniš, da bi moralo biti sodelovanje med dijaki in učitelji tesnejše?.....	24
Graf 12:	Ali meniš, da bi moralo biti sodelovanje med starši in dijaki tesnejše?.....	24
Graf 13:	Na koga se obrneš, če potrebuješ pomoč zaradi slabih ocen?	25
Graf 14:	Ali čutiš podporo staršev pri tvojem šolskem delu?	25
Graf 15:	Ali čutiš pritisk staršev pri tvojem šolskem delu?	26
Graf 16:	Potrebuješ več motivacije s strani staršev?	26
Graf 17:	Se ti zdi, da si kdaj krivično ocenjen/ocenjena?	27
Graf 18:	Ali vas učitelj pri delu vzpodbuja?.....	27
Graf 19:	Ali čutiš pritisk učiteljev pri tvojem šolskem delu?	28
Graf 20:	Potrebuješ več motivacije s strani učiteljev?	28
Graf 21:	Razvrsti, kaj po tvojem mnenju najbolj vpliva na tvoj učni uspeh.	29
Graf 22:	Spol anketiranih staršev.....	30
Graf 23:	Vaša izobrazba	30
Graf 24:	Kakšen je povprečen uspeh vašega otroka?	31
Graf 25:	Kolikšno je vaše zadovoljstvo z učenim uspehom vašega otroka?	31
Graf 26:	V kolikšni meri ste seznanjeni z delom vašega otroka v šoli?	32
Graf 27:	Kakšen je vaš odnos do doseženih ocen vašega otroka?	32
Graf 28:	Ali obiskujete govorilne ure v šoli?	33
Graf 29:	Ali vas otrok spremlja na govorilnih urah?.....	33
Graf 30:	Ali menite, da bi moralo biti sodelovanje med vami in učitelji tesnejše?	34
Graf 31:	Ali ste z učitelji v dobrih odnosih?.....	34
Graf 32:	Ali menite, da bi moral biti odnos glede šolskega dela med vami in vašimi otroki globlji?....	35
Graf 33:	Ali vašemu otroku nudite pomoč pri šolskem delu?	35
Graf 34:	Ali ste mnenja, da mora biti šolsko delo pri vašem otroku na prvem mestu?	36
Graf 35:	Ali se vam zdi, da znate vašega otroka motivirati za delo?	36
Graf 36:	Kakšen občutek/informacijo dobite glede otrokove ocene?	37
Graf 37:	Se vam zdi, da vašega otroka učitelj dovolj spodbuja?.....	37
Graf 38:	Ali se vam zdi, da bi morali učitelji bolj motivirati vašega otroka?.....	38
Graf 39:	Razvrstite, kaj po vašem mnenju najbolj vpliva na učni uspeh vašega otroka	38
Graf 40:	Spol anketiranih učiteljev	39
Graf 41:	Kako dolgo že poučujete?	39
Graf 42:	Ali imate disciplinske probleme v razredih?.....	40
Graf 43:	Katerih ukrepe uporabljate, da zmanjšate ali preprečujete disciplinske probleme?.....	40
Graf 44:	Dijaka, ki povzroča disciplinske probleme, je potrebno	41
Graf 45:	Kakšne so vaše izkušnje z odzivom staršev?	41
Graf 46:	Ali obveščate starše o manjših disciplinskih prekrških njihovih otrok?	42
Graf 47:	Ali se vam zdi sodelovanje s starši pomembno?	42
Graf 48:	Kolikokrat letno pripravite skupne govorilne ure s starši?.....	43
Graf 49:	V kolikšni meri lahko po vašem mnenju starši vplivajo na dijaka?	43
Graf 50:	S čim po vašem mnenju najbolj motivirate dijake?	44
Graf 51:	Ali obveščate starše o nezanimanju/nedelu dijaka?	44

1 UVOD

Srednješolski čas naj bi bil eno najlepših obdobj življenja. Pa je temu še vedno tako? V zadnjem času se namreč vse več dijakov pritožuje nad natrpanostjo urnikov, slabimi ocenami in nepravičnostjo učiteljev. Dijaki so utrujeni, nezadovoljni sami s seboj in svojim delom v šoli. In kot da vse to še ni dovolj, se morajo nekateri dijaki še doma spopadati z velikimi pričakovanji in s pritiski staršev.

V srednji šoli preživi dijak povprečno osem ur dnevno, kar je skoraj več kot čas, ki ga preživi doma (če odštejemo čas spanja). Sošolci in učitelji so tako vedno bolj v pravem pomenu njegova druga družina. Zato je nujno potrebno, da se dijak v šolskem okolju dobro počuti, se razume z vrstniki ter "čuti" podporo učiteljev in staršev. Vse več staršev je v svoji službi do poznega popoldneva in po vrnitvi domov dostikrat nimajo časa ali moči, da bi pomagali otroku pri domači nalogi ali učenju. Nekaterih staršev sploh ne zanima, kaj se v šoli dogaja, zato so otroci prepuščeni sami sebi, kar v občutljivem mladostniškem obdobju ni najboljša popotnica.

Obstajajo tudi učitelji, ki iščejo neznanje, lovijo dijake na nepomembnih napakah in (ne)hote poskrbijo, da postane dijakom predmet, ki ga poučujejo, prava nočna mora. Verjetno je odveč poudarjati, da ima tako početje posledice velikih razsežnosti – dijakom se poruši samopodoba, ocene so nižje, poslabša se odnos s starši in z vrstniki, ni več motivacije ...

V raziskovalni nalogi smo se želeli osredotočiti predvsem na trikotnik dijak–starši–učitelj. Zanimalo nas je, kako lahko dosežemo dobro sodelovanje med njimi, kako to vpliva na dijakovo uspešnost in kaj to dijakom pomeni.

Preučili smo tudi, kako lahko pričakovanja staršev vplivajo na otroka ter na kakšne načine lahko otroka motivirajo in mu uspešno pomagajo pri premagovanju ovir. Izdelali smo anketo, ki poskuša s podobnimi vprašanji osvetliti isti vidik iz zornega kota dijaka, starša in učitelja. Anketo smo razdelili med dijake, starše in učitelje in ugotavljali, v kolikšni meri sodelovanje med vsemi vpletenimi pripomore k dijakovi uspešnosti.

Za raziskavo smo postavili naslednje hipoteze:

- Boljše kot je sodelovanje med dijakom, staršem in učiteljem, bolj je dijak motiviran in samozavesten pri svojem delu v šoli.
- Dijaki velikokrat čutijo prevelik pritisk s strani učiteljev in staršev.
- Dijaki si ne želijo tesnejšega sodelovanja s starši in učitelji.
- Starši si želijo tesnejšega sodelovanja s svojimi otroci in učitelji.

2 PREGLED OBJAV

2.1 Vloga učiteljev pri zagotavljanju kakovostnega sodelovanja s starši

Pozitivni učinki se pokažejo tako pri učiteljih kot pri učencih in starših; kakšnih vrst in kako intenzivni so, je seveda odvisno od stopnje in kakovosti sodelovanja. Pozitivno deluje že, če učitelji starše stalno obveščajo o napredovanju njihovega otroka (Swap, 1993, v Hornby, 2000). Za ustvarjanje kar najbolj produktivnega učnega okolja pa je potrebno več kot to. Še posebej je pomembno, da se učitelji in starši čim bolj uskladijo v svojih pričakovanjih in podpirajo v svojih zahtevah (Woolfolk, 2002). Za to pa je potrebno razviti spoštljiv odnos in razumevanje drug drugega ter seveda občutljivost za potrebe in značilnosti vseh vpletenih. V zvezi z razvijanjem kakovostnega odnosa bomo posebej osvetlili vlogo učitelja.

Sedaj si najprej oglejmo, kaj vse prispeva k učinkovitejšemu sodelovanju med učitelji in starši oziroma kaj ga zavira, saj je to osnova za oblikovanje smernic in nadaljnjih ukrepov. Hornby (2000) navaja zelo širok pregled dejavnikov, ki ovirajo učinkovito sodelovanje med učitelji in starši.

1. Opozori na dve demografski spremembi zadnjih desetletij, ki otežujeta vključevanje staršev zaradi preobremenjenosti. V sodobnem času je zaposlena večina mater šoloobveznih otrok in v mnogih deželah se skoraj polovica zakonov konča z ločitvijo, tako da otroci živijo v enostarševskih družinah. Tak trend je značilen tudi za slovenski prostor.
2. Kot zgodovinski/družbeni dejavnik izpostavi tradicionalni pogled na vlogo šole, ki ga je zelo težko premostiti. Šole so videne kot prostor, kamor so otroci poslani, da bi postali izobraženi, in to je naloga učiteljev. Hornby (2000) opozori, da na drugi strani obstajajo tudi že družbena okolja, v katerih je zelo težko doseči zadovoljivo raven vključevanja staršev glede na pričakovanja teh. Vprašanje je, kaj je značilno za naš prostor. Zanimivo bo ugotoviti, če se pričakovanja staršev razlikujejo glede na njihovo stopnjo izobrazbe.
3. Lažje je vzdrževati višjo raven aktivnega vključevanja staršev v državah, v katerih je jasna in dogovorjena šolska politika ter so predpisane določene oblike sodelovanja. Te so pri nas vsekakor predpisane, vprašanje pa je, v kolikšni meri in na kakšen način so zaživele v praksi.
4. Pomemben dejavnik so tudi stališča staršev, a Epstein (1990, v Hornby, 2000) v zvezi s tem ugotavlja, da je večina staršev zavzeta za izobraževanje svojih otrok in to ne glede na socialno poreklo in položaj. Problem vidi v tem, da večina staršev ne ve, kaj šole pričakujejo od njih in kako lahko prispevajo k šolanju svojih otrok.

5. Organizacija šolskega sistema je prav tako lahko pomemben dejavnik, saj je vključevanje staršev lahko popolnoma drugačno, če otroci obiskujejo šolo v domačem okolju, kjer so šole videne kot del skupnosti, v primerjavi z obiskovanjem šole zunaj domačega okolja. V tem kontekstu lahko zasledimo razlike v kakovosti sodelovanja med učitelji in starši med mestnimi in vaškimi šolami.
6. Znatno vlogo ima tudi šolska kultura. Bolj avtorska je vodstvena struktura šole, manjša je verjetnost, da bodo znali vzdrževati partnerski odnos med starši in učitelji. Kjer sodelovanje med samimi učitelji na šoli ni norma, ni verjetno, da bo prišlo do sodelovanja med učitelji in starši, ki je potrebno za učinkovito vključevanje staršev.
7. Da bi šole učinkovito vključevale starše, morajo imeti jasno vizijo in dobro ustaljene postopke dela s starši. Na politiko posamezne šole seveda vplivata tudi nacionalna in regionalna politika, a je prva pomembno odvisna tudi od pogledov učiteljev ter še posebej od vodstva šole.
8. Intenzivnejše vključevanje staršev zahteva tudi več učiteljevega dela in časa. Ali učitelji to ob vseh novih obveznostih, ki se jim nalagajo, sploh zmorejo? Če skušamo spodbuditi in razviti višje ravni sodelovanja med učitelji in starši, je potrebno zagotoviti tudi dodatne finančne in človeške vire.
9. Epstein (1985, v Hornby, 2000, str. 5) izpostavlja, "da večina učiteljev ni deležna, ali pa le v manjši meri, usposabljanja za delo s starši tako v okviru dodiplomskega izobraževanja kot kasneje v okviru dodatnega izpopolnjevanja." Prav tako v raziskavah o usposobljenosti učiteljev v slovenskem prostoru med drugim ugotavljajo: manjšo usposobljenost učiteljev na področju vodenja in komunikacije ter sodelovanja s starši oziroma pomemben razkorak med želenimi in pridobljenimi kompetencami na tem področju (Peklaj, Puklek Levpušček, 2006); ravnatelji med drugim izpostavljajo, da je šibka stran sveže diplomiranih učiteljev tudi njihova neusposobljenost za delo s starši (Razdevšek Pucko, 2004) in da bi si pedagoški delavci pri nas zlasti želeli pridobiti dodatna znanja s področja vzgoje in komunikacije, mlajši pedagoški delavci pa tudi v zvezi z delom s starši (Cencič, Polak, Devjak, 2005).
10. Pozitivna stališča učiteljev do dela s starši so seveda ključna za uspešno vključevanje staršev. Zanimivo je, da tako učitelji kot starši pogosto poročajo o tem, da medsebojno interakcijo doživijo kot stresno. Na tem mestu si pogledjmo pogosta stališča, ki jih imajo učitelji o starših in ki prispevajo k neuspešnem sodelovanju:

- starši so videni kot problem, ker ne sprejmejo učiteljevega, svetovalčevega pogleda na problem;
- starši so videni kot tekmeci; lahko imajo različne cilje in prioritete glede na te, ki se postavljajo v šoli, starši pogosto poročajo o stvareh, ki jih učenci doma uspešno opravijo, a v šoli niso opažene; tako učitelji kot starši dvomijo v delo in ukrepe drug drugega;
- učitelji lahko smatrajo starše kot preveč ranljive, da bi jih lahko smatrali kot partnerje, ali pa s svojim večvrednim nastopom še prispevajo k ranljivosti in obrambnemu vedenju staršev;
- učitelji vidijo starše kot manj sposobne in zato ne jemljejo idej in mnenj staršev kot kredibilnih, čeprav si to zaslužijo, saj imajo starši ogromno informacij o svojih otrocih, ki bi lahko zelo koristile učiteljem;
- učitelji vidijo starše kot potrebne pomoči in domnevne slabosti staršev postanejo središče obravnave namesto težav otroka; starši to občutijo kot ekstremno frustracijo;
- starši so lahko videni kot vzrok učenčevih težav v smislu zanemarjanja ali neustreznega discipliniranja ipd., vendar so zelo pogosto obravnavani kot slabi starši celo, ko gre za specifične učne težave otroka; starši se že tako večinoma čutijo krive zaradi enega ali drugega vzroka in povečevanje njihovega občutka krivde zagotovo ne vodi k reševanju problemov;
- mnogi učitelji so prepričani, da je do staršev potrebno vzdrževati profesionalno distanco; določeno mero čustvene distance so izpostavljali v mnogih treningih profesionalnih spretnosti, lahko pa izvira iz vseh predhodnih stališč ali pa nezaupanja v samega sebe; problem je, da starši zelo hitro začutijo to čustveno distanco in jo doživljajo kot pomanjkanje učiteljeve empatije ter ob tem izgubijo zaupanje v učitelja.

Učinkovito sodelovanje učiteljev s starši in aktivno vključevanje staršev je možno samo tedaj, ko imajo učitelji razvita ustrezna stališča, usvojena določena znanja in spretnosti (Hornby, 2000).

2.2 Katerim načelom je potrebno slediti za doseganje učinkovitega sodelovanja?

Vsekakor je potrebno za doseganje učinkovitega sodelovanja med učitelji in starši ter aktivnega vključevanja staršev slediti določenim načelom. Kalin (2003) izpostavlja naslednja:

- temeljno je medsebojno spoštovanje in sodelovanje,
- upoštevati in spoštovati je potrebno osebnost staršev (starši imajo zelo različno stopnjo dosežene izobrazbe, raznolike poklice, obveznosti in skrbi, svoje dobre in slabe lastnosti),
- individualne razlike med starši (sami imajo raznolike izkušnje s šolanjem, nekateri znajo svojim otrokom bolj pomagati, so bolj realni, drugi se ne znajdejo najbolje, lahko preveč ali premalo zahtevajo od svojih otrok ...),
- zavedati se je potrebno, da so v skrbi za otroka starši in učitelji partnerji,
- upoštevati je potrebno tudi interese in potrebe staršev,
- zagotoviti je potrebno vzpore za aktivno sodelovanje staršev.

Bilo je že rečeno, da spoštovanje ne pomeni le vljudne komunikacije s sogovornikom, temveč da ga resno vzamemo in upoštevamo njegovo mnenje, skrbi ... ne glede na izobrazbo, poklic, spol, etično in kulturno pripadnost ter druge značilnosti, ki ga določajo. Vsekakor pa moramo, ko načrtujemo in gradimo sodelovanje, upoštevati značilnosti in potrebe staršev ter njihove možne prispevke. V prvih korakih je vsekakor potrebno razjasniti, kakšna medsebojna pričakovanja imajo učitelji in starši ter kakšne so njihove prednosti pri različnih oblikah sodelovanja.

2.3 Pričakovanje staršev in učiteljev drug do drugega

Hornby (2000) ugotavlja, da imajo povsod po svetu starši bolj ali manj enaka pričakovanja do učiteljev in učitelji do staršev, vendar si je potrebno ta na začetku sodelovanja vedno znova razjasniti, saj so običajno eni in drugi pristno presenečeni nad pričakovanji drugih. Med temi je običajno veliko ujemanja, seveda pa obstajajo tudi razlike. Navedimo le nekaj tipičnih pričakovanj staršev. Ti pričakujejo od učiteljev:

- da se ti v večji meri posvetujejo z njimi in prisluhnejo njihovem pogledu,
- da so ti bolj odprti za poglede, stališča drugih,
- da so učitelji pripravljeni priznati, če česa ne vedo,
- da učitelji stopijo z njimi v stik, če posumijo, da ima njihov otrok kakršne koli težave,

- da učitelji vse otroke obravnavajo s spoštovanjem,
- da učitelji upoštevajo individualne razlike med učenci,
- da učitelji identificirajo učne težave otrok in jim skušajo pomagati,
- da se pogovarjajo o napredku učencev tako z drugimi učitelji kot s starši,
- da učitelji redno popravljajo naloge, ki jih dajejo učencem ...

In kaj pričakujejo učitelji od staršev?

- da so z njimi odkriti glede otrokovih osebnih potreb in zdravstvenih težav,
- da jim povedo o vseh domačih razmerah, ki lahko vplivajo na učenčevo delo v šoli in njegovo učno uspešnost,
- da tudi doma podpirajo upoštevanje šolskih pravil vedenja,
- da spremljajo domače delo otroka (npr. pregledujejo domače naloge, ga poslušajo pri branju ...),
- da imajo realistična pričakovanja do svojih otrok,
- da se udeležujejo roditeljskih sestankov, govornih ur in drugih aktivnosti, pripravljenih zanje,
- da preberejo in upoštevajo sporočila, poročila, ki jih domov pošljejo učitelji ...

Če bi pisali seznam pogojev, pravil in dolžnosti, ki jih morajo upoštevati ter izpolnjevati eni in drugi za doseganje partnerskega odnosa, ta ne bi bil precej drugačen od zgornjih dveh seznamov.

Zanimivo je ta pričakovanja staršev in učiteljev drug do drugega primerjati z raziskovalnimi ugotovitvami v slovenskem prostoru. Kalin (2003) je po teh pričakovanjih povprašala starše gimnazijcev in njihove razrednike. Starši v največji meri pričakujejo od razrednikov, da bi razumeli njihovega otroka, spremljali njegovo delo ter mu pomagali ob težavah. Šele nato po rangi sledi pričakovanje staršev, da bi razredniki sodelovali z njimi in jim svetovali ob težavah. To si lahko razložimo s tem, da se na srednješolskem nivoju pričakuje, da so učenci že bolj samostojni in tudi odgovornejši za svoje učenje. V primerjavi z zgornjim seznamom pa starši pri nas prav tako pričakujejo od učiteljev, da jih seznanjajo s problemi, enako ravnajo z vsemi učenci in vestno opravljajo svoje dolžnosti. Razredniki pa, kot ugotavlja Kalin (prav tam), pričakujejo predvsem poštenost in odkritost staršev, kar je na prvem mestu tudi na zgornjem seznamu, ter pripravljenost na skupno iskanje rešitev ob problemih, kar kaže na to, da so pripravljeni sprejeti starše kot partnerje. Razredniki poleg tega pričakujejo od staršev še sprotno sodelovanje, da jih starši opozorijo na težave svojega otroka, da ne prelagajo svojih obveznosti na razrednika, da redno obiskujejo roditeljske sestanke in da svojemu otroku stojijo ob strani. Pokazalo se je tudi, da so se starši teh pričakovanj razrednika zavedali. Če sklepamo po

večini odgovorov, bi se dalo sklepati, da starši od razrednika najprej pričakujejo, da sam pomaga učencu, če pa je pri tem neuspešen, naj pritegne še njih.

Ob tem se moramo seveda vseskozi zavedati, da so starši zelo heterogena skupina posameznikov in da bomo z nekaterimi akcijami in načini sodelovanja lahko nagovorili vse starše ter se približali potrebam vseh, z drugimi mnogim, z določenimi aktivnostmi pa le peščici. Prav tako se bo razlikoval prispevek staršev. Vsi oziroma velika večina se bo verjetno z veseljem, če se bo le mogla, udeležila predstave, na kateri bo sodeloval njihov otrok. Nekateri bodo z zadovoljstvom sprejeli možnost komuniciranja prek elektronske pošte, drugim pa ta ni na voljo in bodo zelo zadovoljni, če bomo poiskali termin za govorilno uro, ki ustreza tudi njim, tretje bomo pritegnili šele s številnimi sporočili na dom, ki pa nikakor ne bodo vsebovala le negativnih informacij. Nekateri se morda ne bodo nikoli odzvali, razlogi pa so lahko zelo različni. Čim bolj raznolike oblike sodelovanja in vključevanja jim lahko ponudimo, večja je verjetnost je, da jih pritegnemo v večjem številu. Pri tem je pomembno, da so učitelji senzibilni za ovire (objektivne in subjektivne), ki staršem lahko preprečujejo aktivnejše sodelovanje, in se jih trudijo odstranjevati.

2.4 Sodelovanje z zahtevnejšimi starši

Da bo prihajalo tudi do nesoglasij med učitelji in starši je razumljivo, saj se njihovi interesi le ne prekrivajo popolnoma in na določene dogodke gledajo z različnih perspektiv. Če smo izpostavili, da pogosto učitelji ne prisluhnejo staršem in jim odrekajo njihovo kompetentnost za vzgojo ter razvoj svojega otroka, se pogosto dogaja tudi, da starši posegajo v učiteljevo avtonomijo s pozicije, kot da so strokovnjaki za izobraževanje, ker so sami nekoč hodili v šolo in bili del šolskega sistema, po drugi strani pa lahko eni in drugi skušajo svojo odgovornost naprtiti na ramena drugih. Izpostaviti je potrebno, da je za učitelje delo z nekaterimi starši še posebno velik izziv, saj niso vsi starši razumevajoči in pripravljeni na sodelovanje, nekateri pa znajo biti še posebej neprijetni sogovorniki.

Vprašajmo se torej, kdo so ti starši, s katerimi sta delo in sodelovanje še posebej zahtevna, kakšni so razlogi za to in kako lahko k temu pristopamo? Hornby (2000) je oblikoval listo osmih tipov staršev, s katerimi učitelji še posebej težko sodelujejo, ter ob tem razmišljal tudi o razlogih in možnih pristopih učitelja.

2.4.1 Starši, ki ne podpirajo učitelja v njegovih prizadevanjih.

Ti starši ne hodijo na govorilne ure, ne pregledujejo domačih nalog in se ne udeležujejo aktivnosti, ki jih za starše pripravijo učitelji. Učiteljem se zdi, da ne skrbijo dovolj za svojega otroka, a le redko gre za to. V ozadju so lahko najrazličnejši razlogi: lahko so preobremenjeni z delom in s skrbjo za družino, tako da jim ostane le malo energije in časa za vključevanje v izobraževanje otroka; učitelje lahko zaznavajo kot nedostopne in šolo kot negostoljubno ter se zato izogibajo vsem stikom; nekateri imajo za seboj lastne negativne izkušnje s šolo ali pa se bojijo, da bo učitelj na govorilni uri izpostavljal le pomanjkljivosti njihovega otroka in jih grajal. Učitelji si morajo prizadevati pridobiti več

informacij o teh starših ter jih privabiti v šolo oziroma pritegniti k sodelovanju. Lahko jim določene informacije o napredovanju otroka večkrat sporočijo prek zapisa v beležki (vedno morajo vključiti tudi pozitivna opažanja), lahko jih pokličejo po telefonu, lahko se jim oglasijo po elektronski pošti ... Predvsem je pomembno, da učitelji skušajo povečati svojo dostopnost in pri tem uporabijo alternativne oblike. Ob stiku s starši je še posebej pomembno, da jim pokažejo, da so dobrodošli, in jih skušajo razumeti.

2.4.2 Starši, ki niso pripravljeni na sodelovanje.

Gre za starše, ki jasno pokažejo, da niso pripravljeni sodelovati z učiteljem. To so lahko starši, ki so sicer strokovnjaki na svojem področju, tu pa presežejo meje svoje odgovornosti in so do učiteljev pretirano kritični ter zahtevni. Lahko se popolnoma distancirajo do šole, nekateri svojega časa niti niso pripravljeni namenjati pomoči otroku ob učenju, lahko pa so po drugi strani preveč vneti in hočejo učitelju "preveč" pomagati in prevzeti v svoje roke aktivnosti, za katere so odgovorni učitelji. K takemu odnosu staršev veliko prispeva klima v družbi, v kateri učiteljski poklic ni preveč cenjen in se vsi štejejo med strokovnjake za izobraževanje. V takih situacijah učiteljem še kako prav pridejo asertivne spretnosti.

2.4.3 Starši, ki se stalno pritožujejo, so sovražni in grozeči.

Ena zahtevnejših situacij za učitelje je soočenje z starši, ki se pritožujejo glede stvari, za katere je odgovoren učitelj, še slabše pa je, če so starši ob tem agresivni in začnejo groziti. Kottler in Kottler (2001) izpostavljata manipulativne starše, ki niso iskreni glede svojih pričakovanj ("Vem, da ste mi po telefonu dejali, da ne boste spremenili hčerkinе ocene, in seveda spoštujem vašo presojo, toda ..."), ki opozarjajo na svojo moč in odkrito grozijo ("Če boste še naprej tako nepopustljivi, vas bom moral prijaviti!"). Obstajajo trije pglavitni razlogi za to, da starši postanejo sovražni do učitelja. Lahko občutijo pristno krivico, zaradi katere se upravičeno jezijo. Lahko imajo težave na nekem drugem področju svojega življenja, kjer jih je nekaj vrglo iz tira, in so svojo jezo neupravičeno prenesli na učitelja. Lahko pa imajo osebne težave in se tudi v drugih medosebnih odnosih nagibajo k agresivnemu vedenju. Ne glede na razloge je ključno, da se s starši ne prerekamo, skušamo ostati mirni in jih aktivno poslušamo. S tem skušamo doseči, da se umirijo, poleg tega pa ugotovimo, ali je pritožba upravičena ali ni. Od tega je tudi odvisen nadaljnji odziv. Če pritožbe niso upravičene, je seveda pomembno, da jih jasno zavrremo, a to je možno šele, ko se starši umirijo.

2.4.4 Starši, ki zlorablajo svojega otroka.

Verjetno je to skupina staršev, ki predstavlja za učitelje največjo obremenitev. Vloga učiteljev pa je tu predvsem v identificiranju potencialnih znakov zlorabe, informiranju ustreznih strokovnih služb in zagotavljanju podpornega in skrbnega okolja za tega otroka v okviru šole. Ločimo seveda več vrst zlorabe, na katere kažejo različni znaki (Berger, 1991, v Hornby, 2000):

- najpogostejša vrsta zlorabe je še vedno zanemarjanje, ki je pogosto povezano s finančnimi težavami staršev; o zanemarjanju govorimo, ko starši ne skrbijo ustrezno za otroka in mu ne nudijo ustrezne zaščite, puščajo ga brez nadzora, ne poskrbijo za prehrano, ustrezno in čisto obleko. Ti otroci so pogosto utrujeni in lačni, lahko kradejo, v šolo prihajajo zelo zgodaj ali tam ostajajo še dolgo po koncu pouka, ker doma ni nikogar, lahko pa tudi pogosto neopravičeno manjkajo; imajo tudi zdravstvene težave, ki se jim ne posveča nobena pozornost;
- do čustvene zlorabe prihaja, ko starši otrokom ne zagotavljajo ustreznega vzgojnega okolja za zdrav osebnostni razvoj; do otrok so lahko ekstremno osorni, pretirano kritični, ob najmanjših neuspehih in napakah zadržani in zavračajoči; otroci se lahko odzovejo z antisocialnim in destruktivnim vedenjem, lahko pa se popolnoma umaknejo v sebe, so brez samospoštovanja, pokažejo pretiran strah ob slabih ocenah ("Kaj bodo rekli doma?");
- na fizično zlorabo kažejo številne poškodbe, najpogosteje modrice, lahko pa tudi ožganine, znaki ugrizov, vrezov, zlomi ...; ti otroci pogosto potožijo, da imajo bolečine, izogibajo se dotikom, nosijo neprimerna oblačila, da bi zakrili poškodbe; lahko se bojijo iti domov in pogosto bežijo od doma;
- ločimo več oblik same spolne zlorabe; o njej govorimo že, ko gre za neprimerno dotikanje; vsekakor jo je težko identificirati in pomembno je, da se učitelj o svojih sumih pogovori s kompetentno osebo, ki ima potrebna specifična znanja s tega področja; možni indikatorji so, da je otroku nerodno pri preoblačenju za telovadbo, da manifestira pretirano zapeljivo vedenje, da pokaže več znanja o seksualnem vedenju, kot bi to pričakovali za njegova leta, da kaže znake depresije, da ne gre rad domov ali večkrat poskuša pobegniti od doma.

2.4.5 Starši z osebnimi, s partnerskimi in z družinskimi problemi.

Starši, ki so zapleteni v lastne probleme, so za učitelje problem, ker niso zmožni posvečati dovolj pozornosti otrokovim potrebam in igrati ustrezne vloge v njihovem izobraževanju. Učiteljeva vloga zagotovo ni v tem, da bi se vmešaval v osebne težave staršev, vendar ali naj stojijo popolnoma ob strani, če ob tem trpijo njihovi učenci? Če učitelj domneva, da problemi staršev vplivajo na učenčevo učenje in vedenje v šoli, je dobro, da o tem spregovori z starši, seveda z občutljivostjo in na štiri oči. Učitelji pri tem potrebujejo spretnosti poslušanja in svetovanja. Večina staršev bo cenila, da so jih učitelji opozorili na to in bo morda prej poiskala ustrezno pomoč. Starši se lahko sami zaupajo učitelju in veliko bomo storili že, če jih bomo pripravljene poslušati in jih skušali opogumiti, da poiščejo strokovno pomoč, če so težave prehude, da bi jim bili lahko sami kos (pri roki je dobro imeti seznam ustanov, ki nudijo podporo staršem) (Kottler in Kottler, 2001).

2.4.6 Občutljivi in ranljivi starši.

Gre za starše, ki so sami ranljivi in potrebujejo pomoč, da bi lahko ustrezno pomagali svojim otrokom oz. upoštevali njihove potrebe. Razlogi so najrazličnejši; od tega, da imajo težave z zdravjem, da so nezaposleni, revni, imajo nizko izobrazbo ... do tega, da so mladi in neizkušeni, brez podpore širše družine in prijateljev, morda imajo sami učne težave. Pomoč, ki jo potrebujejo ti starši pri nudenju podpore svojemu otroku, največkrat lahko nudijo učitelji, a tudi teh staršev največkrat ni v šolo. Najprej je torej potrebno priti do njih tako kot do prve skupine staršev. Nato jim je potrebno pomagati pri identifikaciji problema in iskanju rešitev (glej primer modela reševanja problemov in enostaven model svetovanja). Po potrebi jih je potrebno usmeriti po pomoč na ustrezno institucijo.

2.4.7 Starši, ki preveč ali premalo pričakujejo.

Nekateri starši od otroka preveč pričakujejo, mu postavljajo previsoke zahteve, ga stalno opozarjajo in s tem le prispevajo k njegovemu odporu in celo manjšim dosežkom, kot jih je zmožen (Kottler in Kottler, 2001). Ti starši običajno sami dosegajo ali so dosegali visoke rezultate tako pri izobraževanju kot delu ter težko sprejmejo, da njihov otrok ni zmožen dosegati rezultatov na isti ravni. Situacija je še posebej problematična, če ima otrok učne težave ali kakšne druge posebne potrebe. Prav tako pa omejujejo svojega otroka pri razvoju njegovih potencialov in prevzemanju večje odgovornosti za svoje učenje starši, ki od svojega otroka premalo pričakujejo. Starši otrok s posebnimi potrebami so lahko do svojih otrok tudi preveč zaščitniški in s tem le omejujejo napredek svojega otroka. Učitelji naj bi s starši spregovorili o tem problemu z občutkom, a asertivno, saj ni produktivno, da se s starši zapletajo v diskusijo o tem, ali je njihov otrok bolj ali manj sposoben. V razgovoru naj usmerijo pozornost na evalvacijo konkretnih otrokovih dosežkov in realistično načrtovanje konkretnih nadaljnjih učnih ciljev.

2.4.8 Starši iz različnih kulturnih okolij.

Pogosto ugotavljajo nižjo raven vključevanja staršev, ki izhajajo iz drugega kulturnega okolja kot učitelj, in tudi učitelju je težko delati s temi starši (Harry, 1992, v Hornby, 2000). Med učitelji in starši, ki izhajajo iz manjšinskih etničnih in kulturnih skupin, je oteženo sodelovanje iz različnih razlogov: lahko gre že za jezikovne prepreke, eni in drugi lahko dvomijo, da bi lahko vzpostavili dober odnos z nekom iz druge kulture, med njimi so velike razlike v stališčih in vrednotah, ipd. Vsekakor je v tem primeru pomembno, da učitelji čim bolj spoznajo kulturo, norme in vrednote staršev iz teh manjšinskih skupin, da bi lahko temu prilagodili tudi svoja pričakovanja, načine komuniciranja in bili čim bolj prilagodljivi v načrtovanju oblik sodelovanja (Harry, 1992, Simpson, 1996, v Hornby, 2000). Pri vzpostavljanju stikov se lahko zatakne že pri različnih oblikah pisne komunikacije, saj starši ne razumejo sporočil iz šole ali pa jim je težko napisati sporočilo v beležko, ker se bojijo, da bodo naredili slovnične napake.

2.5 Partnerstvo učiteljev in staršev z vidika pouka in učnih dosežkov učencev

Temeljna težnja sodelovanja šole in staršev gre v smeri zagotavljanja in spodbujanja partnerstva. To vpliva na spreminjanje oblik, metod in vsebin dela s starši, vpliva na formalno organiziranost in na razvijanje bolj pristnih odnosov med domom in šolo. Partnerski odnos daje staršem več pravic, povečuje tudi njihovo odgovornost za socializacijo in učenje otrok doma (Resman, 1992, str. 35). Šola in starši naj bi v skrbi za otroka gradili partnerski odnos, saj je njihova skupna vez in skupni interes posameznik, ki ga spremljajo starši doma in učitelji v šoli.

Med razlogi za delo s starši Burden navaja (1995, str. 196):

- oblikovanje odprte, dvostranske komunikacije,
- razumevanje učenčevih domačih razmer (in odzivi v skladu s tem),
- informiranje staršev o šolskih pričakovanjih in dogodkih ter o učenčevem vedenju,
- vključevanje staršev v pomoč pri šolskem delu,
- informiranje staršev o pričakovanjih glede discipline in dogajanju v zvezi z njo,
- spodbujanje staršev k pomoči pri delu z njihovimi otroki.

Med naštetimi razlogi jih je kar nekaj, ki so v tesni povezanosti s poukom in z otrokovim učnim delom. Temeljni namen sodelovanja, partnerstva med učitelji in starši je namreč omogočiti čim bolj optimalen razvoj otroka in zagotavljati njegovo uspešnost na različnih ravneh in področjih. Od tega je v prihodnosti odvisna tudi otrokova življenjska poklicna kariera.

Razvijanje partnerskega sodelovanja je odvisno od vrste, stopnje in ciljev šole, od usmeritve šole (večje usmerjenosti v socializacijo ali večje skrbi za učenje in učne uspehe), pričakovanj. Pričakovanja šol, učiteljev in staršev niso nikoli enaka, lahko pa so bolj ali manj usklajena (glej: Kalin, 2001). Gre za številne objektivne in subjektivne okoliščine, ki delovanje spodbujajo ali pa ga ovirajo. Z vsemi starši ne bo možno razviti partnerskega odnosa, v posameznih situacijah bo to zelo težko; nekateri učitelji in nekateri starši si tega sploh ne želijo oz. odnos težko vzpostavijo zaradi osebnostnih značilnosti, narave svojega dela, obveznosti in drugih objektivnih in subjektivnih razlogov. Od širine različnosti pričakovanj posameznih subjektov – staršev, učiteljev, učencev in vodstva šole – ki nosi s seboj napetosti, nasprotja in celo konflikte, in od tega, kako bo možno to različnost uskladiti, bo odvisno tudi sodelovanje. Bolj ko bodo pričakovanja in cilji usklajeni, večja bo učinkovitost sodelovanja in prednosti tega.

2.6 Prednosti vključevanja staršev v šolo – kaj pravijo raziskave

Raziskave vključenosti staršev in njihovega vpliva na učne dosežke njihovih otrok tečejo že od zgodnjih osemdesetih let prejšnjega stoletja (Pomerantz idr., 2007). Raziskave so potekale v dveh temeljnih smereh – raziskovanje dejanskega vključevanja staršev in raziskovanje intervencij/pobud z namenom spodbujanja vključevanja staršev. Prve vrste raziskav odkrivajo, da vključevanje staršev v šolo prinaša koristi otroku glede njegovih dosežkov; raziskave o vključenosti staršev doma pa so manj konsistentne glede pozitivnih učinkov. Glede na to, da je vključevanje staršev doma eno najpogostejših oblik vključevanja velike večine staršev, se je potrebno vprašati, na kakšen način in kakšno sodelovanje je tisto, ki bo prineslo najboljše rezultate. Raziskave različnih pobud z namenom spodbujanja vključevanja staršev kažejo manjši vpliv kot raziskave neposredne vključenosti staršev. Res pa je, da je na tem področju še vse premalo primernih raziskav, da bi lahko z gotovostjo oblikovali kakršne koli zaključke v tej smeri.

Raziskave vključenosti staršev kažejo pozitivne učinke tako na otroka, družino in šolo. Kot pravita Henderson in Berla (1994), najustreznejši napovedovalec učenčevih šolskih dosežkov ni finančni ali socialni status družine, ampak v kolikšni meri je otrokova družina sposobna:

- oblikovati družinsko okolje, v katerem spodbujajo/podpirajo učenje,
- izražati visoka (toda ne nerealna) pričakovanja za otrokove učne dosežke in prihodnjo kariero,
- vključevanja v otrokovo izobraževanje v šoli in skupnosti.

Henderson in Berla (1994) sta pregledala in analizirala 85 študij, ki predstavljajo prednosti vključevanja staršev v izobraževanje otroka. Dobro načrtovano in učinkovito izvedeno vključevanje staršev prinaša pozitivne posledice tako za otroka kot starše, učitelje in šolo v celoti. Prednost za otroka je v prizadevanju za doseganje boljših učnih rezultatov, večji doslednosti pri domačih nalogah in prisotnosti v šoli, večje je njegovo zaupanje vase, bolj je samodiscipliniran, kaže višje aspiracije in motivacijo za šolo. Pozitivno stališče otroka do šole se pogosto kaže v izboljššanem vedenju v šoli in v manjšem deležu disciplinskih težav.

Prednost za starše je, da ti z večjo povezanostjo in pogovori z otroki postajajo občutljivejši za otrokove socialne, čustvene in intelektualne potrebe; starši bolj zaupajo v svojo starševsko vlogo in spretnosti odločanja; ko starši pridobivajo več znanja o otrokovem razvoju, uporabljajo tudi več pozitivnega spodbujanja in manj kaznovanja svojih otrok, bolje razumejo učiteljevo delo in šolski kurikulum. Če so starši seznanjeni s tem, kar se otrok uči v šoli, se bodo bolj pripravljene aktivno vključiti v delo z otrokom doma, ko bodo to pričakovali učitelji. Izboljša se tudi pogled staršev na šolo in oblikuje se večja povezanost ter pripadnost šoli.

Prednosti za učitelje se kažejo v večjem spoštovanju profesionalnega dela učiteljev in ravnateljev, v izboljšani komunikaciji in odnosih med starši, učitelji

in vodstvom šole, učitelji in ravnatelji bolje razumejo kulturo posamezne družine ter oblikujejo globlje spoštovanje sposobnosti in časa staršev. Učitelji in ravnatelji poročajo tudi o večjem poklicnem zadovoljstvu.

Šole, ki aktivno vključujejo starše in skupnost, ustvarjajo boljše ime v skupnosti in pridobijo njeno večjo podporo. Šolski programi, ki spodbujajo in vključujejo starše, običajno delajo boljše ter dosegajo višjo kakovost kot programi, ki staršev ne vključujejo.

Raziskovalci potrjujejo, da vključevanje staršev na splošno pozitivno prispeva k učenju otrok in mladostnikov ter učni uspešnosti (Hoover - Dempsev in Sandler, 1997, v Gonzalez - DeHass, 2005, str. 100). Študije, ki so vključevale različno stare učence, kažejo, da so rezultati boljši, če gre za aktivno vključevanje družine (Henderson in Berla, 1994, v Gonzalez - DeHass, 2005). Študije dokazujejo povezavo med vključevanjem staršev in učnimi dosežki učencev, dobrim počutjem, prisotnostjo v šoli, stališči učencev, opravljanjem domačih nalog, ocenami in izobraževalnimi prizadevanji. Povezuje se tudi z višjimi učnimi dosežki učencev, časom, ki ga porabijo za domače naloge, bolj ugodnim stališčem do šole in zmanjšanim deležem tistih, ki so opustili šolanje.

Gonzalez - DeHass (2005) je v svoji študiji opravila primerjalno analizo raziskav in ugotovila, da obstaja pomembna povezanost med vključevanjem staršev in motivacijo učencev. Pri večji vključenosti staršev so učenci poročali o večjem trudu, koncentraciji in prisotnosti. Učenci so se bolj zanimali za učenje in dosegali višje kompetence. Učenci, katerih starši se vključujejo, v večji meri prevzemajo osebno odgovornost za svoje učenje. Ko se starši zanimajo za otrokovo izobraževanje, učenci oblikujejo ciljnoorientirano učenje, kjer v večji meri iščejo izzivalne naloge, vztrajajo skozi akademske izzive in doživljajo zadovoljstvo pri svojem šolskem delu. Tudi raziskave vključenosti staršev v bralne aktivnosti učencev so pokazale, da učenci izkazujejo večjo bralno učinkovitost, motivacijo za branje in prostovoljnost udeležbe v dejavnostih opismenjevanja (prav tam).

Razlogi za take rezultate so seveda številni in nikakor ne enoznačni. Lahko jih iščemo v nekaj smereh (Gonzalez - DeHass, 2005):

Vključenost staršev prispeva k učenčevemu samouravnavanju učenja in realni zaznavi lastnih zmožnosti za učenje.

Ko so starši vključeni kot vir za šolske aktivnosti učencev doma, se zblížujeta šolsko in domače okolje. Otrok se čuti bolj učinkovitega za soočanje z učnimi aktivnostmi v šoli. Starši so otroku lahko v podporo pri oblikovanju novih strategij delovanja. Ko otrok vidi v starših zgled in zaupanja vredne partnerje pri učenju, mu to pomaga presoditi lastne zmožnosti in delovanje (Adunvarittigun, 1997, v Gonzalez - DeHass, 2005, str. 118).

2.6.1 Vključenost staršev zagotavlja občutek varnosti in povezanosti

Ko se otroci srečujejo z vsakodnevnimi intelektualnimi, socialnimi in osebnimi izzivi, jim vključeni starši postavljajo meje, zagotavljajo spodbujanje, delujejo kot vir znanja. Starši, ki se udeležujejo aktivnosti v šoli, kažejo, kako pomembni so njihovi otroci zanje (Grolnick in Slowiaczek, 1994, v Gonzalez - DeHass, 2005, str. 119) in to je za otroka izredno pomembno sporočilo.

2.6.2 Vključenost staršev pomaga učencem ponotranjiti vrednote izobraževanja

Skozi svojo vključenost starši sporočajo otroku, kako pomembno je zanje izobraževanje. Motivacija učencev se zviša, ko otroci vidijo, da starši prevzemajo aktivno vlogo in zanimanje za šolo. Gre za podporni sistem doma, ki spodbuja vrednoto šolanja. Ko učenci izkusijo, da starši vrednotijo pomembnost navora in učnih uspehov, so tudi višje motivirani in svoje učne zmožnosti zaznavajo višje (Marchant idr., 2001, v Gonzalez - DeHass, 2005, str. 119).

2.6.3 Motivacija učencev spodbuja vključevanje staršev

Starši se lahko bolj vključujejo, ko verjamejo, da so njihovi otroci motivirani; možno je tudi, da motiviran otrok lahko zahteva večjo vključenost staršev.

Pomerantz in drugi (2007) v svoji obširni študiji različnih raziskav vključevanja staršev zaključujejo z ugotovitvijo, da ustrezna vključenost staršev vpliva na boljše učne dosežke otroka, na njegovo duševno zdravje ter pozitivno prispeva k otrokovemu čustvenemu in socialnemu razvoju.

2.6.4 Oblike vključevanja staršev (s poudarkom na domačem delu učencev)

Kljub temu da je veliko učiteljev in šol sprejelo koncept vključevanja staršev in se zavedajo njihovega vpliva na otroka, pa mnogi še niso prenesli svojega znanja in prepričanj v načrtovanje, načrtov v prakso in prakse v rezultate (Eccles & Harold, 1993; Epstein, 1981 Gestwicki, 1996; Simon, Salinas, Epstein & Sanders, 1998, v Soo-Yin, 2003). Mnoge študije potrjujejo, da se starši zanimajo za sodelovanje na vseh nivojih – od udeležb na posameznih prireditvah do sprejemanja odločitev na nivoju šole. Še vedno mnogi starši pogosto ne vedo, kako naj vstopijo v sodelovanje. Gre torej bolj za pomanjkanje znanja staršev o vključevanju kot za premajhno stopnjo interesa (Nichols, 1991; Williams and Chavkin, 1985, v Soo-Yin, 2003).

Epsteinova (2001, v prav tam) je predstavila šest oblik vključevanja staršev; sestavljajo jih različne aktivnosti, ki spodbujajo partnerstvo. Hkrati pa avtorica poudarja, da se mora vsaka šola zavedati specifičnih potreb otrok in družin pri oblikovanju svojega programa vključevanja staršev glede na okolje, iz katerega izhajajo. Ne obstaja namreč nobena formula, ki bi zagotavljala uspeh in učinkovito sodelovanje med šolo, družino in skupnostjo. V pomoč so lahko nekatere temeljne usmeritve za šole, lokalno skupnost in državne organe, ki zagotavljajo pozitivne in permanentne programe, ki aktivno vključujejo družine v izobraževanje njihovih otrok.

Osnovna odgovornost družin za zagotavljanje vzgoje otroka in osnovnih življenjskih potreb

Starši morajo zagotavljati pozitivno družinsko okolje, ki omogoča učenje in fizični, intelektualni, socialni in čustveni razvoj ter razvoj spretnosti in oblikovanje vrednot. Gre za spremljanje otroka skozi leta šolanja in pomoč pri graditvi samozaupanja in samopodobe. Starši se zelo razlikujejo v svojih izkušnjah starševstva in šola lahko tu prevzame aktivno vlogo v pomoči staršem v razumevanju otrokovega razvoja, seznanjanju z možnostmi spodbujanja razvoja in učenja. Šola in učitelji potrebujejo družino za informiranje o otroku in družini, njihovi kulturi, potrebah, interesih, ciljih. Oblika vključevanja vsebuje kombinacijo informacij za starše in informacije od staršev o otroku in družini (Epstein, 2001, v Soo-Yin, 2003).

Komuniciranje

Za graditev uspešnega partnerstva med učitelji in starši je temeljnega pomena učinkovito medsebojno komuniciranje. V ta namen je potrebna dvosmerna delitev informacij z zavestnim prizadevanjem šole in staršev za medsebojno izmenjavo, doseganje skupnih ciljev in stalno komuniciranje. Zelo težko je dosegati druge nivoje in oblike vključevanja staršev, če manjka dobra dvosmerna komunikacija med šolo in družino. Pri tem tipu sodelovanja otroci večkrat sami igrajo pomembno vlogo – vključeni so namreč kot "poštarji", ki prenašajo sporočila iz šole domov in od doma v šolo.

Osnovna odgovornost šole je skozi dobro komuniciranje stalno in učinkovito informiranje staršev o šolskem programu in učenčevem napredovanju. V ta namen lahko šola uporablja različne načine – od pisnih sporočil, obvestil, časopisov do roditeljskih sestankov in uporabe sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije (elektronska pošta, šolske spletne strani, internetni forumi ipd.).

Prostovoljstvo

Značilna za to obliko sodelovanja je pomoč staršev učiteljem in vodstvu šole pri izvajanju šolskega programa zunaj šolskih aktivnosti, pomoč otroku pri domačem delu, vključevanje staršev pri pouku, pomoč pri ekskurzijah in izletih. Prostovoljno vključevanje se razteza na različnih nivojih njihove aktivne vključenosti – starši so tako lahko samo poslušalci z minimalno zavezanostjo ali pa sodelujejo pri odločanju z visoko stopnjo zavezanosti in odgovornosti. Epstein (2001, v Soo-Yin, 2003) poudarja, da bi bilo potrebno ponovno definirati prostovoljstvo staršev in razširiti njegovo pojmovanje na celotno podporo staršev za doseganje vzgojno-izobraževalnih ciljev šole in učenčevega učenja ne glede na prostor. Za šolo to pomeni omogočanje velike mere fleksibilnosti v načinih, času in prostoru za prostovoljstvo staršev. Starši lahko delujejo v šoli, pa tudi doma in v lokalni skupnosti; vključujejo se glede na čas, ki jim najbolj ustreza – od vključevanja k pouku do prostovoljnega dela ob večerih, vikendih, v svojem prostem času. Seveda pa je potrebno ustrezno povabiti prostovoljce, jih seznaniti s potrebami šole, jih ustrezno pripraviti in jim omogočiti spremljanje ter poskrbeti za primerno zahvalo in ovrednotenje njihovega prizadevanja.

Domače učenje

V obdobju predšolskega učenja je eno temeljnih prepričanj, da so starši otrokovi prvi in pomembni učitelji. Starši na svoj način vplivajo na to, kaj otroci počnejo doma, na vrste televizijskih programov, ki jih gledajo, količino časa, ki ga porabijo za igranje računalniških iger do količine časa, ki ga porabijo za druge aktivnosti. Ko otrok vstopi v šolo, starši vsak na svoj način vplivajo tudi na količino časa, namenjenega učenju in opravljanju domačih nalog.

Domače učenje služi različnim namenom in ne zgolj spodbujanju otrokove učne izkušnje. Spodbuja, podpira in krepi učenje, ki se je začelo v šoli (Trahan & Lawer-Prince, 1999, v v Soo-Yin, 2003). Pri domačem delu lahko govorimo o učenju skozi igro, domačih nalogah in dejavnostih, ozko vezanih na učni načrt – od učenja matematike do naravoslovja in družboslovja ter jezikov. Starši pomagajo otroku pri načrtovanju ciljev za določeno šolsko leto ali za prihodnost, svetujejo pri izbiri izbirnih predmetov in interesnih dejavnosti. Za vse te aktivnosti lahko starši dobijo določene usmeritve in navodila od učiteljev ali pa tudi ne. Epstein (1987, v Soo-Yin, 2003) govori o dveh vrstah aktivnosti, ki jih starši razvijajo doma.

Govori o splošnih spretnostih ali vedenju in specifičnih spretnostih.

Splošne spretnosti so tiste, ki spodbujajo kritično mišljenje, spretnosti reševanja problemov, razvijanje jezikovnih zmožnosti, razvoj socialnih in emocionalnih spretnosti ali razvijanje določenega vedenja. Specifične spretnosti pa so tiste, ki vključujejo družino in starše, pomoč otroku, da bi pregledal, dokončal ali dopolnil spretnosti, ki jih je začel z učiteljem razredu in pri pouku. Večina staršev pomaga svojim otrokom s pomočjo preteklih izkušenj iz svojega šolanja in s pridobljenim znanjem šolskih predmetov. Večinoma si starši želijo tudi več informacij o otrokovih domačih nalogah, pravilih glede domačih nalog in pristopov, s katerimi bi lahko pomagali otroku pri učenju. Vprašanje je, če imajo starši dovolj znanja za ustrezno pomoč otroku.

Odločanje

Starši se na različne načine vključujejo tudi v sprejemanje odločitev, ki zadevajo šolo in izobraževanje njihovih otrok. Po zakonodajnih določilih imajo svoje predstavnike v Svetu staršev in Svetu šole. Posebej slednji sprejema pomembne odločitve, ki posredno in neposredno zadevajo življenje in delo otrok ter učiteljev na šoli. Starši lahko pomembno sooblikujejo javno mnenje v skupini staršev; poleg tega lahko nastopajo kot zagovorniki šole, družine in učencev na različnih nivojih – od lokalne skupnosti do oblikovanja odločitev na državni ravni. Da bi starši lahko opravljali to vlogo, morajo skupaj z učitelji identificirati vprašanja in probleme, jih raziskovati, posredovati informacije o tem drugim, se skupaj pogovarjati o problemih, odkrivati rešitve in poiskati strategije za rešitve najbolj perečih vprašanj. Pomembno je tudi, da so starši ustrezno usposobljeni za vlogo zagovornikov: da znajo svoja stališča artikulirati in zapisati, pa tudi posredovati v medije, drugim članom skupnosti in tistim, ki sprejemajo zakonodajne odločitve (National PTA, 2000, v Soo-Yin, 2003).

Sodelovanje s širšo skupnostjo

Značilnosti sodobne družine v vsej različnosti potreb in zahtev, s katerimi se srečuje, močno vplivajo tudi na otroke in njihovo uspešnost v šoli. Družine se danes srečujejo s številnimi problemi: z zagotavljanjem ustrezne ekonomske varnosti, večanjem enostarševskih družin, ni več t. i. razširjene družine, ki bi bila v pomoč in podporo, z večanjem števila družin v t. i. "sendvič generaciji", ki morajo na eni strani skrbeti za svoje otroke, na drugi strani pa za ostarele starše (Fredriksen - Goldsen & Scharlach, 2001; Rockwell, Andre & Hawley, 1996, v Soo-Yin, 2003). Kakovost družinskega življenja je v veliki medsebojni povezanosti z otrokovim razvojem in učenjem. Ko ima družina kot osnovna družbena skupnost težave, bi morala biti šola tista, ki oblikuje mrežo pomoči in sodelovanja na različnih ravneh znotraj skupnosti za podporo družini in večji učni uspešnosti otrok. Šola in učitelji bi morali sodelovati s tistimi člani skupnosti, ki si želijo izboljšanja kakovosti izobraževanja. Šola je tista, ki bi morala oblikovati mrežo sodelovanja z različnimi partnerji znotraj lokalne skupnosti (s podjetniki, z religioznimi skupnostmi, s kulturnimi skupinami, z vladnimi in nevladnimi organizacijami, univerzami in drugimi šolami ipd.) z namenom doseganja višje kakovosti vzgoje in izobraževanja ter podpore družini in staršem, ko je to še posebej potrebno.

3 METODOLOGIJA

3.1 Metoda anketiranja

Z anketo smo prišli do podatkov o stališčih in mnenju vprašanih oseb. Točno določena vprašanja smo postavili točno določeni skupini ljudi (dijaki, starši in učitelji) in analizirali odgovore glede na skupino.

Poskrbeli smo za anonimnost. Prevladovala so vprašanja zaprtega tipa, ker so nas zanimali specifični problemi.

Za kvalitetnejše odgovore smo anketo sodelujočim predstavili in jim nakazali, čemu je namenjena. Jezik ankete smo prilagodili najnižji stopnji anketirancev; vprašanja so bila vsem razumljiva in so nanje znali odgovoriti.

Reprezentativnost vzorca sicer ni najbolj verodostojna, saj smo vzorec izbrali kot priložnostni izbor. Reprezentativnost priložnostnih vzorcev sicer ne dosega reprezentativnosti slučajnostnih vzorcev, vendar smo po našem mnenju kljub temu dosegli dovolj veliko reprezentativnost za namene naše raziskave.

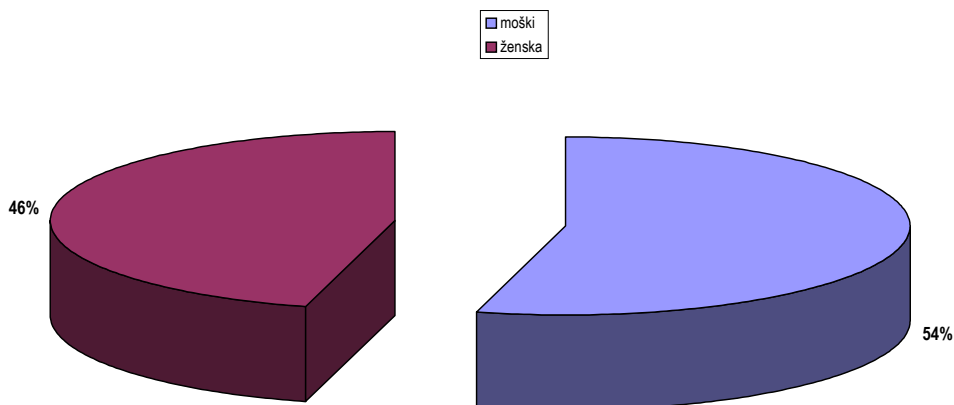
3.2 Deskriptivna metoda

Zbrali in pregledali smo že obstoječo literaturo o trikotniku dijak–starši–učitelj kot tudi o dejavnikih, ki vplivajo na dijakovo večjo uspešnost. Večino podatkov smo pridobili iz knjige Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši (Kalin J., Resman M., Šteh B., Mrvar P., Govekar - Okoliš M., Mažgon J., 2009).

4 IZSLEDKI IN RAZPRAVA

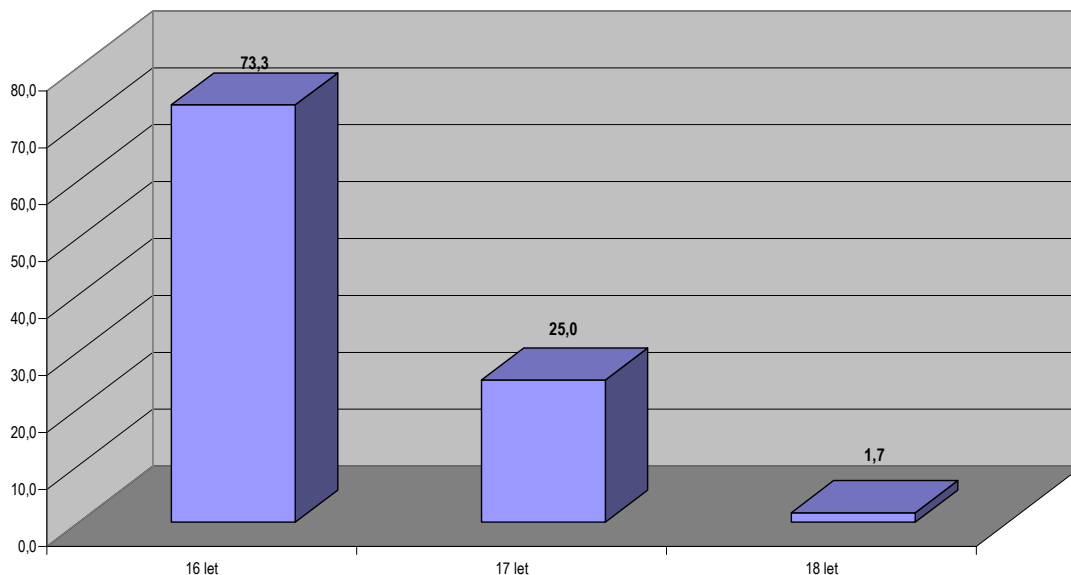
4.1 Analiza odgovorov dijakov

Graf 1: Spol anketiranih dijakov

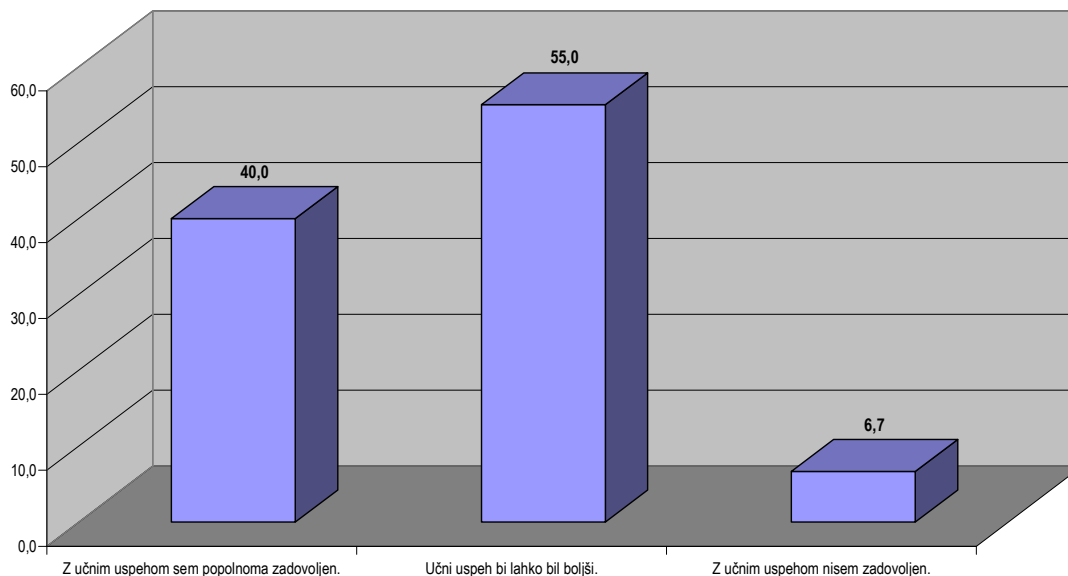
Dobila sem šestdeset vrnjenih anket. Med anketiranci je bilo razmerje glede na spol precej enakomerno.

Graf 2: Starost anketirancev

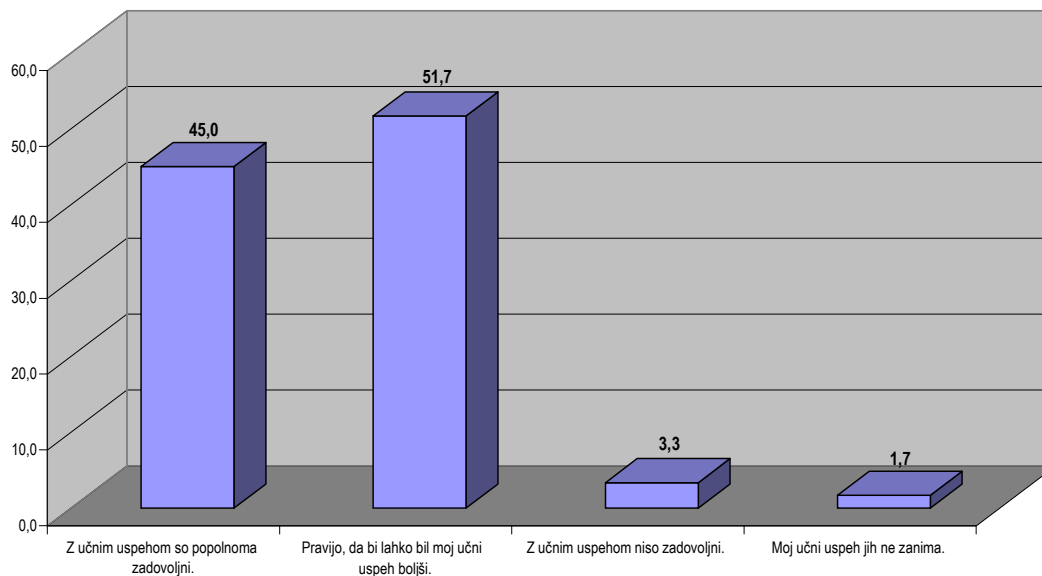
V večina anketirancev se v letošnjem šolskem letu izobražuje v drugem letniku, zato se starost giblje okrog šestnajstega oziroma sedemnajstega leta.

Graf 3: *Kolikšno je tvoje zadovoljstvo z učnim uspehom?*

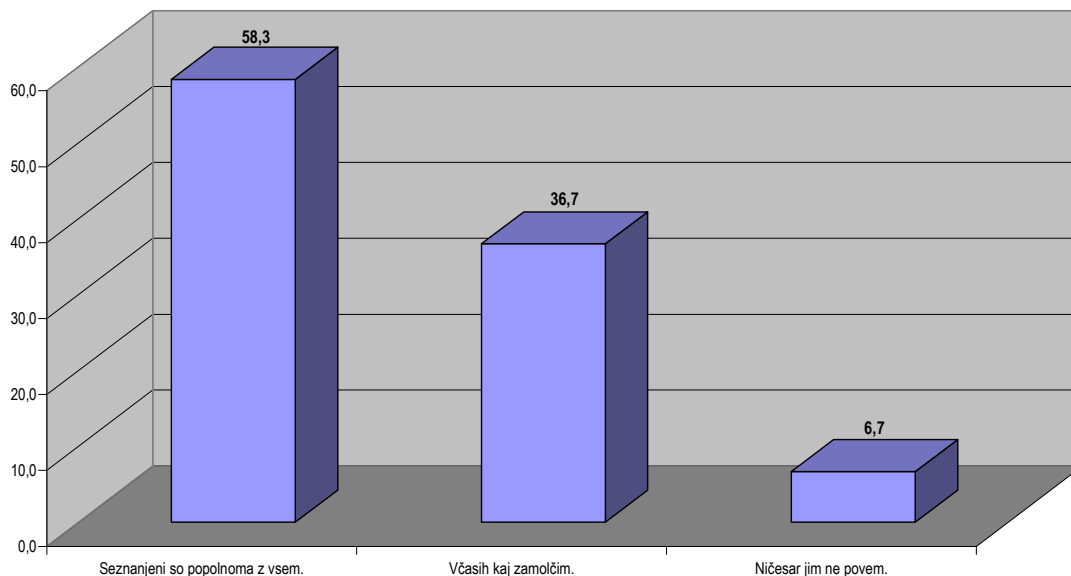
Dijaki, ki imajo boljši učni uspeh, so z njim popolnoma zadovoljni, medtem ko dijaki z nižjim učnim uspehom odgovarjajo, da niso povsem zadovoljni in bi ga lahko še izboljšali.

Graf 4: *Kako so s tvojim učnim uspehom zadovoljni starši?*

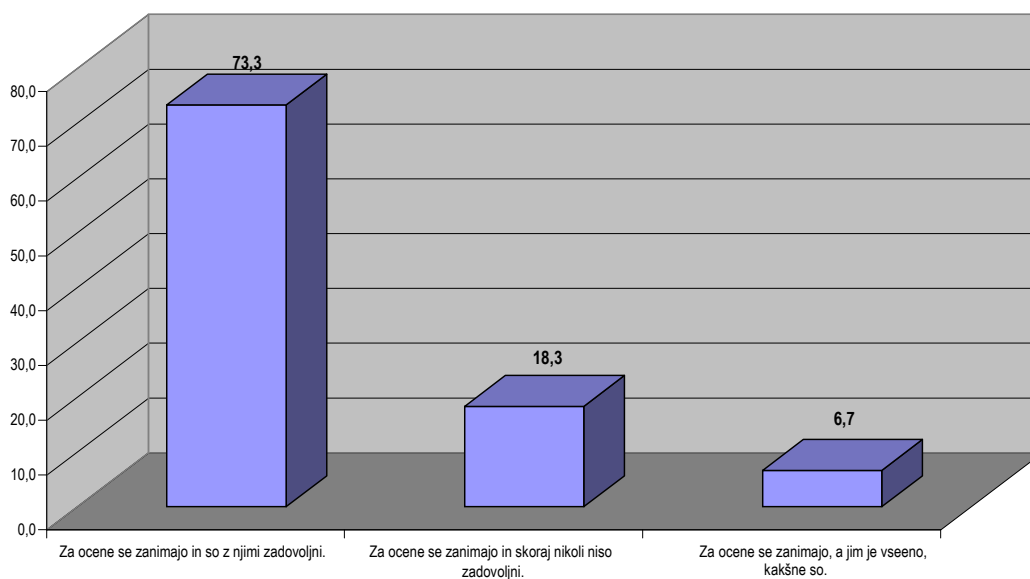
Starši so z učnim uspehom precej zadovoljni, nekateri popolnoma, nekateri pa verjamejo, da lahko njihov otrok uspeh še vedno izboljša. Presenetilo me je, da se odgovor, da z učnim uspehom niso zadovoljni, ni pojavljal tako pogosto, kot sem pričakovala.

Graf 5: V kolikšni meri so starši seznanjeni z tvojim delom v šoli?

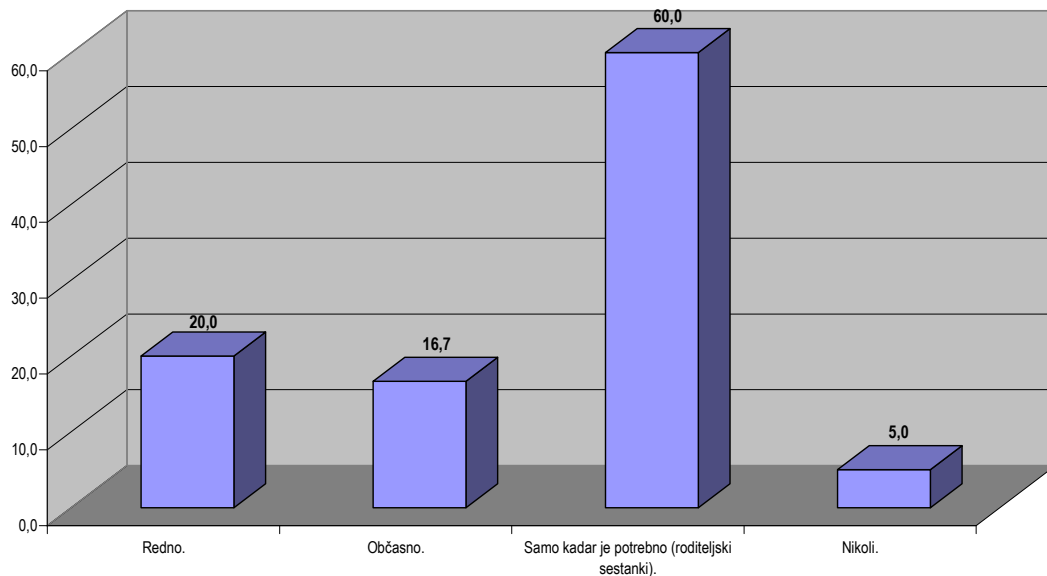
Dijaki starše po večini obvestijo o vseh ali skoraj vseh pridobljenih ocenah oziroma z rezultati raznih aktivnosti.

Graf 6: Kakšen je odnos staršev do tvojih doseženih ocen?

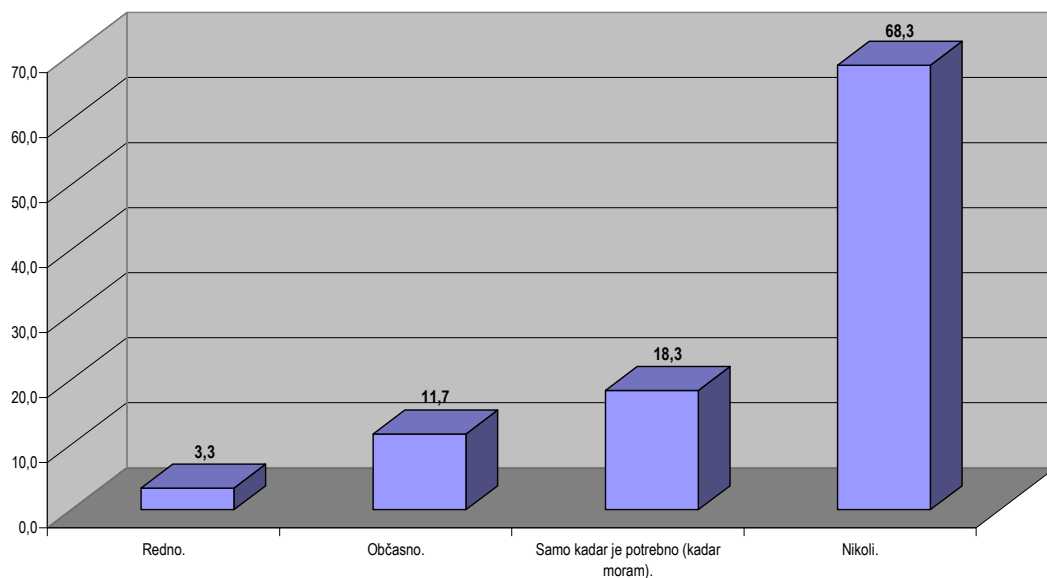
Dobrih sedemdeset odstotkov staršev želi biti o ocenah obveščeni in so z njimi tudi zadovoljni. Približno dvajset odstotkov se jih za ocene sicer zanima, vendar z njimi niso zadovoljni in od otroka pričakujejo več.

Graf 7: Ali starši obiskujejo govorilne ure v šoli?

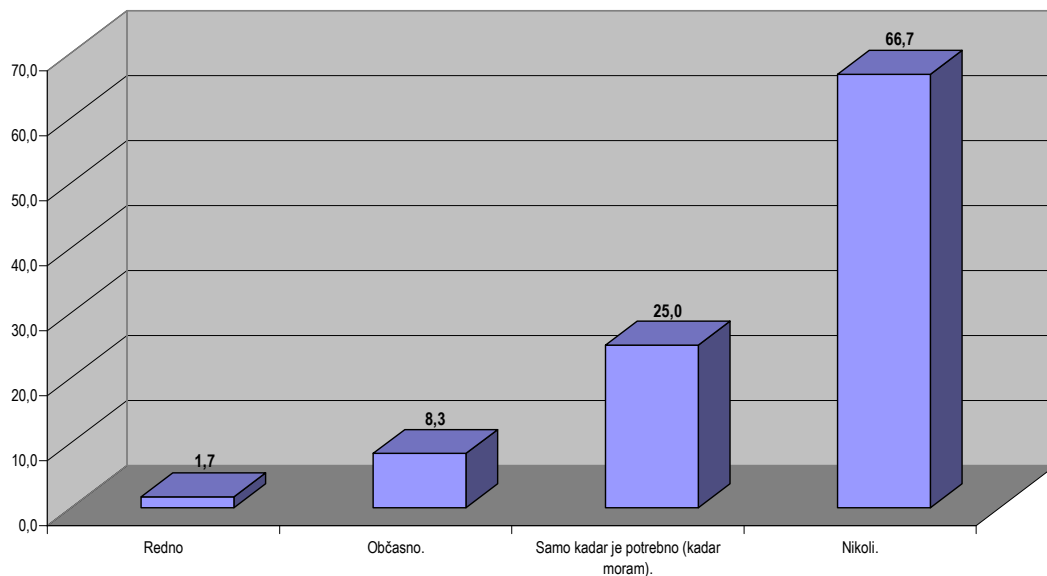
Starši ne čutijo posebne potrebe, da bi se sami od sebe udeleževali govorilnih ur v šoli. Večinsko se jih udeležijo le, kadar je to potrebno oziroma kadar je pobuda na učiteljevi strani.

Graf 8: Ali spremljaš starše na govorilnih urah?

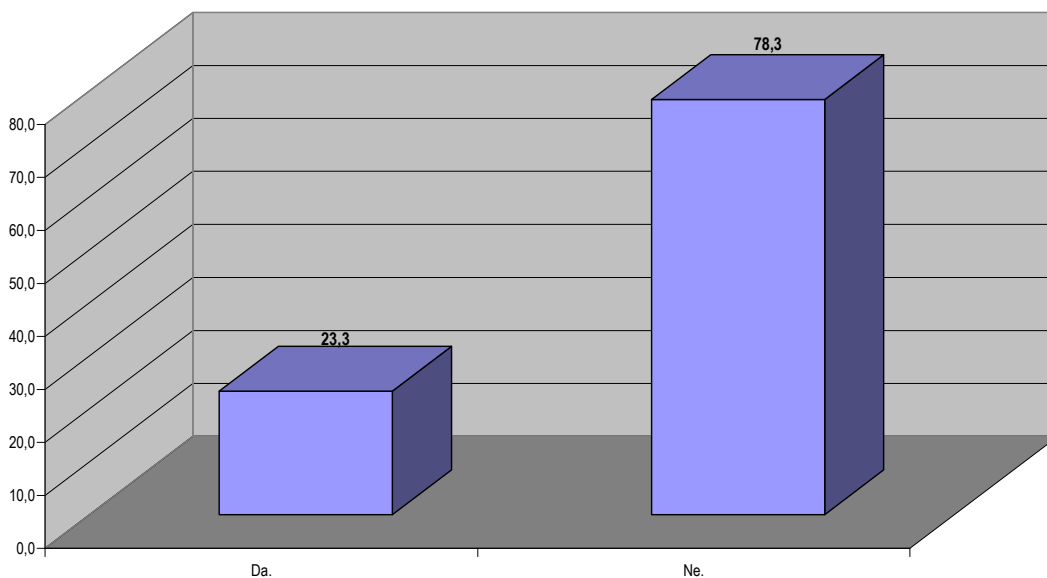
Dijaki svojih staršev na govorilnih urah po večini ne spremljajo nikoli, razen ko se to od njih izrecno pričakuje.

Graf 9: Ali se udeležuješ individualnih govorilnih ur pri profesorjih?

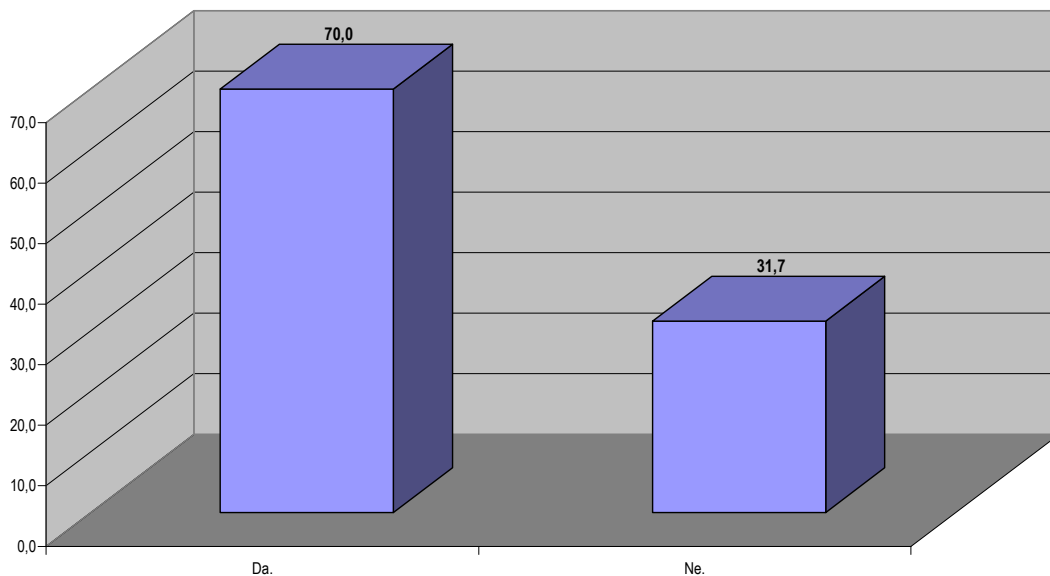
Zanimiv se mi je zdel tudi odstotek dijakov, ki so odgovorili, da se individualnih ur pri učiteljih ne udeležujejo nikoli, kljub temu da so te ure namenjene njim. Teh ur se udeležijo le na pobudo staršev ali učiteljev.

Graf 10: Ali meniš, da bi morale biti sodelovanje med starši in učitelji tesnejše?

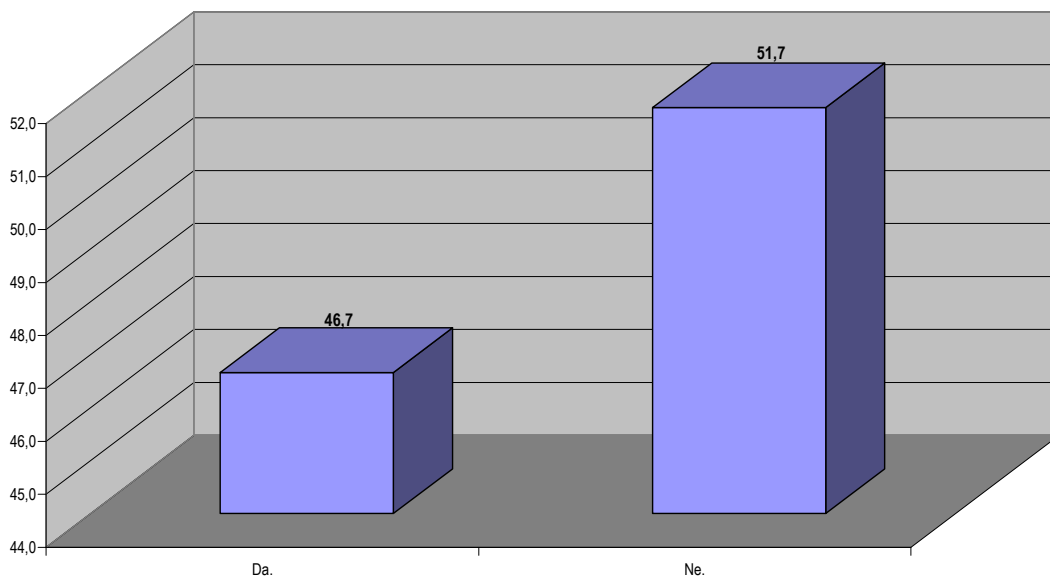
Dijaki po večjem sodelovanju med njihovimi starši in učitelji ne čutijo potrebe. Skoraj osemdeset odstotkov se jih je odločilo za negativen odgovor.

Graf 11: Ali meniš, da bi moralo biti sodelovanje med dijaki in učitelji tesnejše?

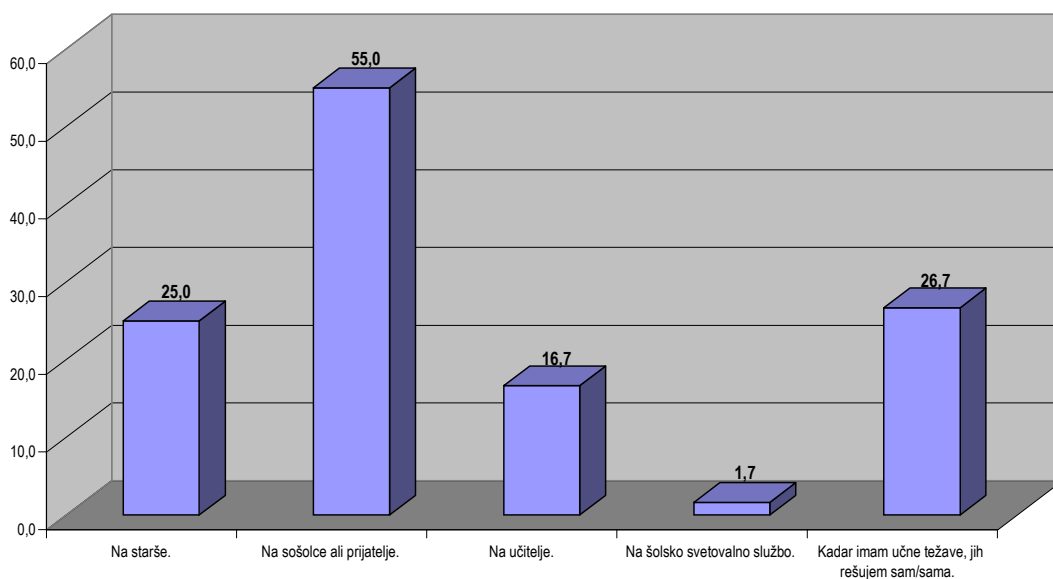
Presenetili so me odgovori na vprašanje o večji povezanosti med učitelji in dijaki. Več kot polovica anketirancev pogreša tesnejše sodelovanje.

Graf 12: Ali meniš, da bi moralo biti sodelovanje med starši in dijaki tesnejše?

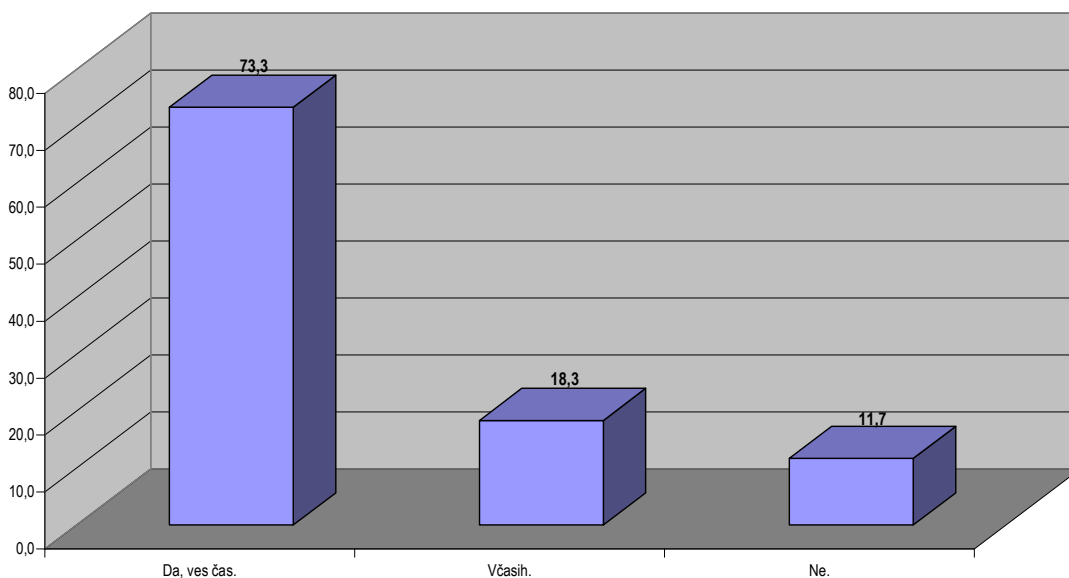
V odnosu med starši in dijaki so bili anketiranci precej razdvojeni. Približno polovica po poglobljenem odnosu ne čuti potrebe, medtem ko druga polovica meni drugače.

Graf 13: Na koga se obrneš, če potrebuješ pomoč zaradi slabih ocen?

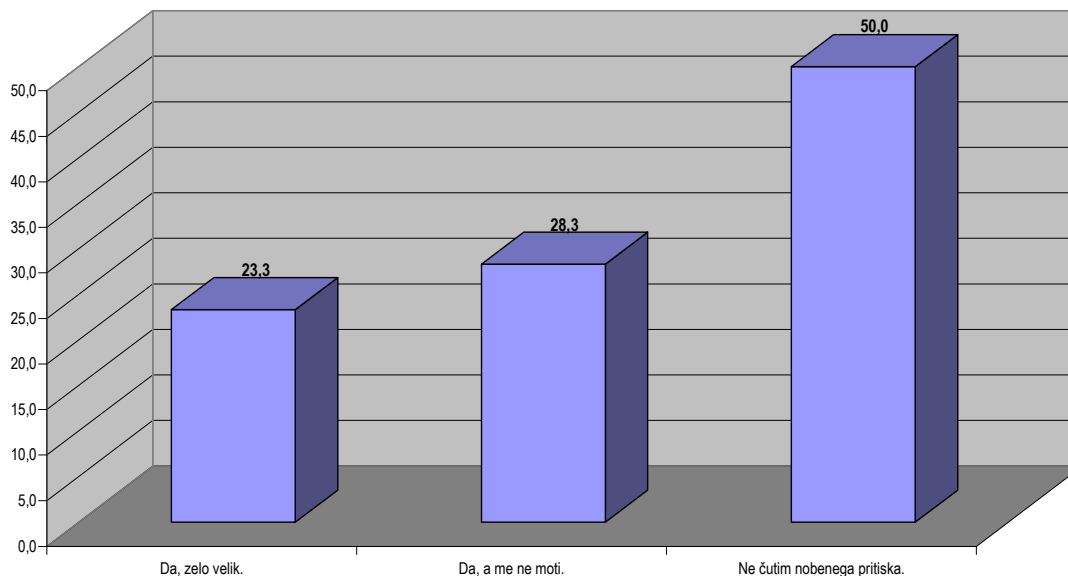

Kadar dijaki potrebujejo pomoč pri svojem delu, si jo najprej poiščejo znotraj razreda ali znotraj njihove generacije, velik odstotek pa se s težavami spopade sam. Petindvajset odstotkov za pomoč prosi starše, šestnajst pa svojega učitelja.

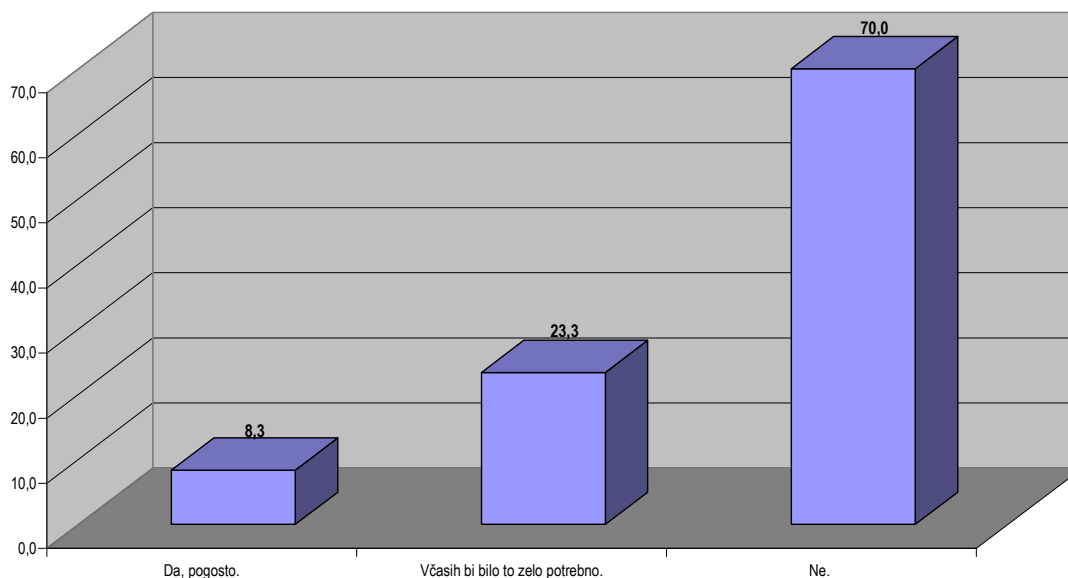
Graf 14: Ali čutiš podporo staršev pri tvojem šolskem delu?

Velik odstotek dijakov čuti stalno podporo svojih staršev glede njihovih ocen in ostalih aktivnosti. Menim, da so ti dijaki pri svojem delu uspešnejši kot ostali, ker se v svojem okolju počutijo dobro in jim starši dajejo občutek sposobnosti.

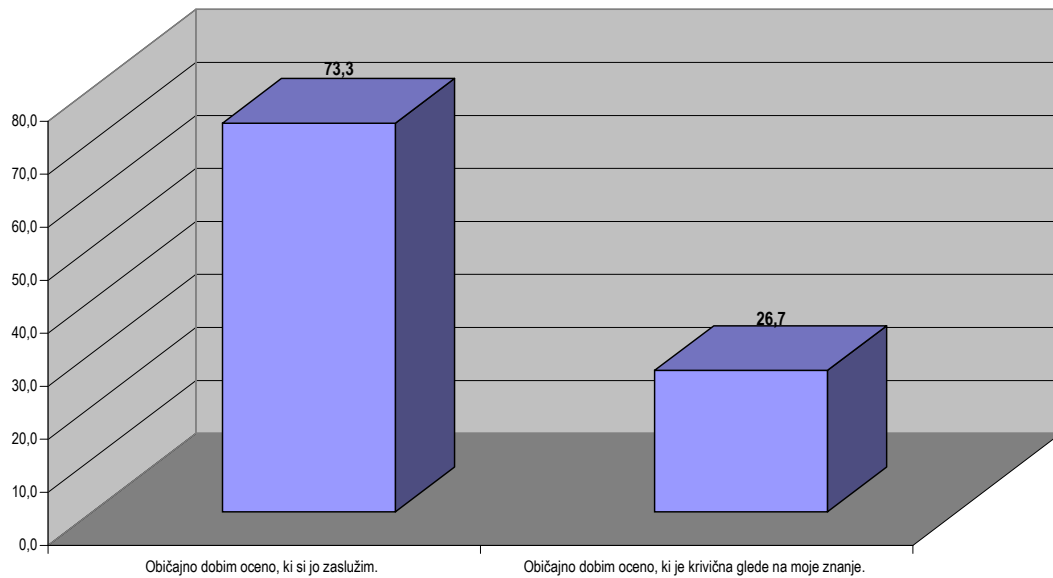
Graf 15: Ali čutiš pritisk staršev pri tvojem šolskem delu?

Malo je dijakov, ki čutijo velik pritisk s strani staršev, zanimivo pa je dejstvo, da ga čutijo predvsem dijaki z odličnim oziroma višjim učnim uspehom. Dijake z nižjim učnim uspehom pritisk ne moti ali pa ga sploh ne zaznavajo.

Graf 16: Potrebuješ več motivacije s strani staršev?

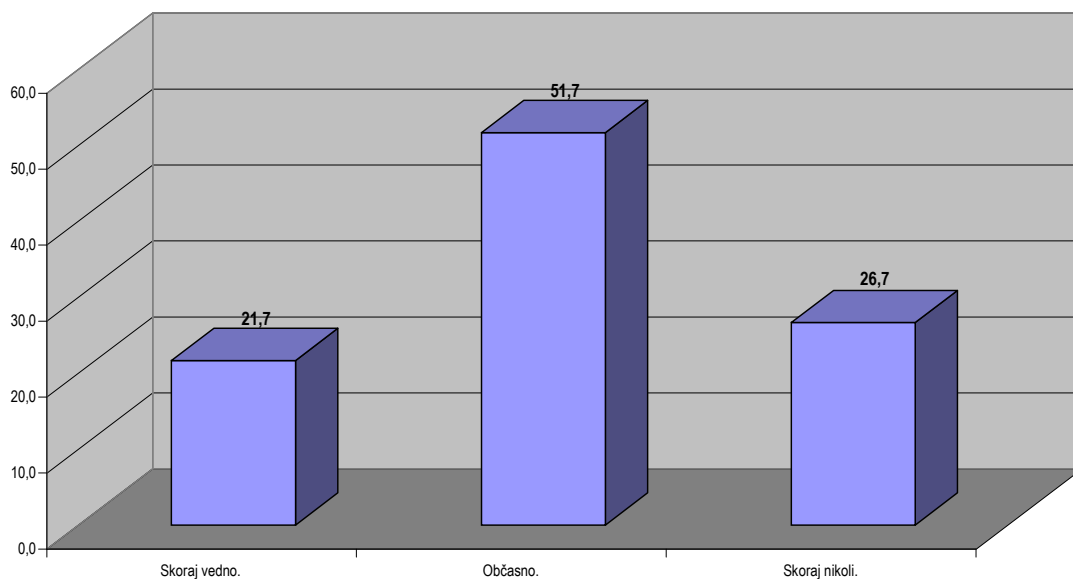
Presenetilo me je tudi, da dijaki s strani staršev ne pričakujejo oziroma ne potrebujejo dodatne motivacije. Negativni odgovor na vprašanje je izbralo kar sedemdeset odstotkov dijakov, medtem ko jih nekaj odgovarja, da bi motivacijo včasih kljub vsemu zelo potrebovali.

Graf 17: *Se ti zdi, da si kdaj krivično ocenjen/ocenjena?*

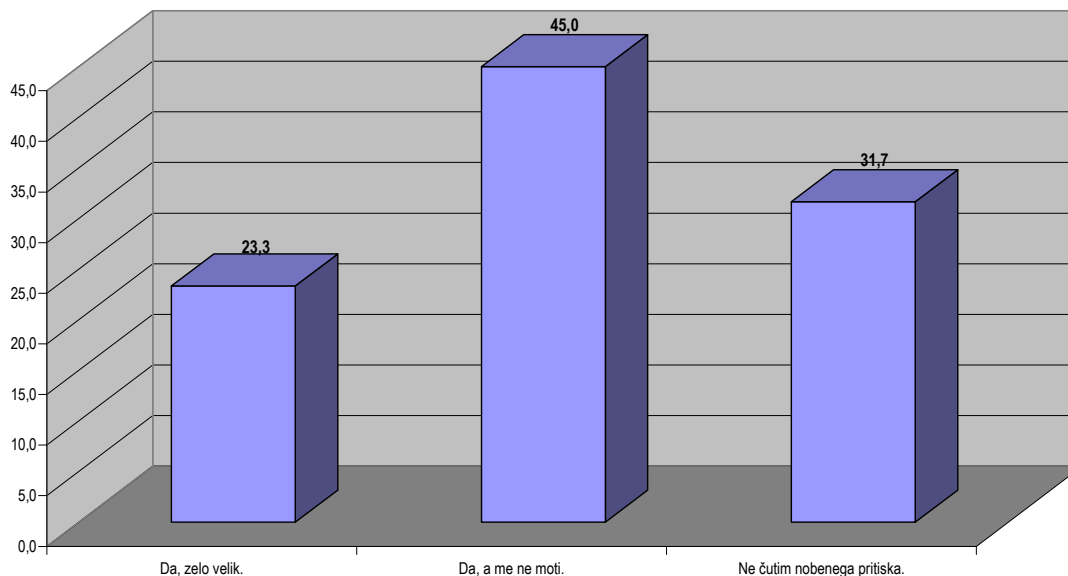

Anketiranci se glede ocenjevanja strinjajo z učiteljevo izbiro in odgovarjajo, da običajno dobijo oceno, ki je primerna njihovemu znanju.

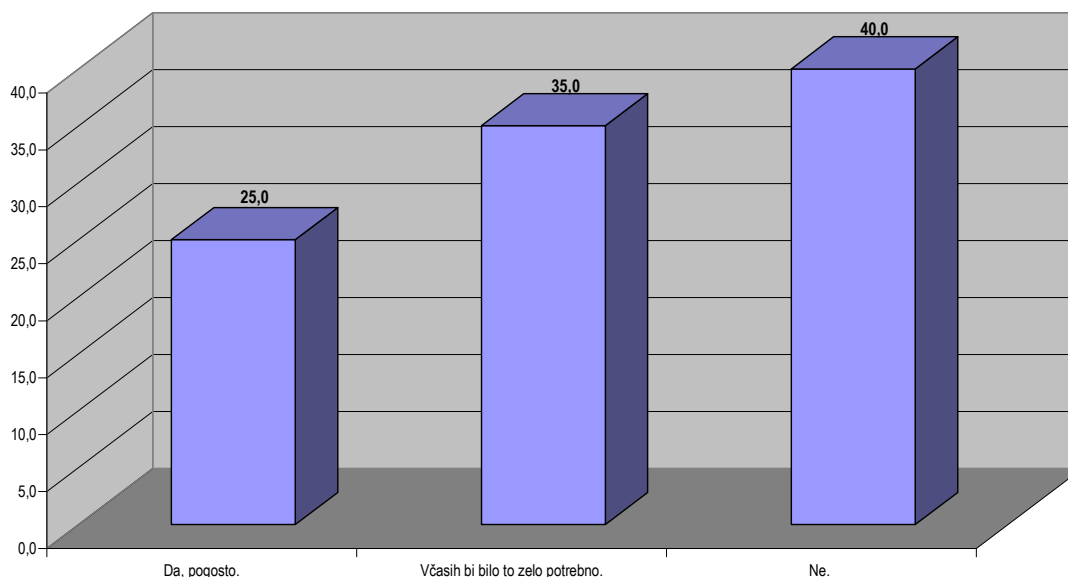
Graf 18: *Ali vas učitelj pri delu vzpodbuja?*

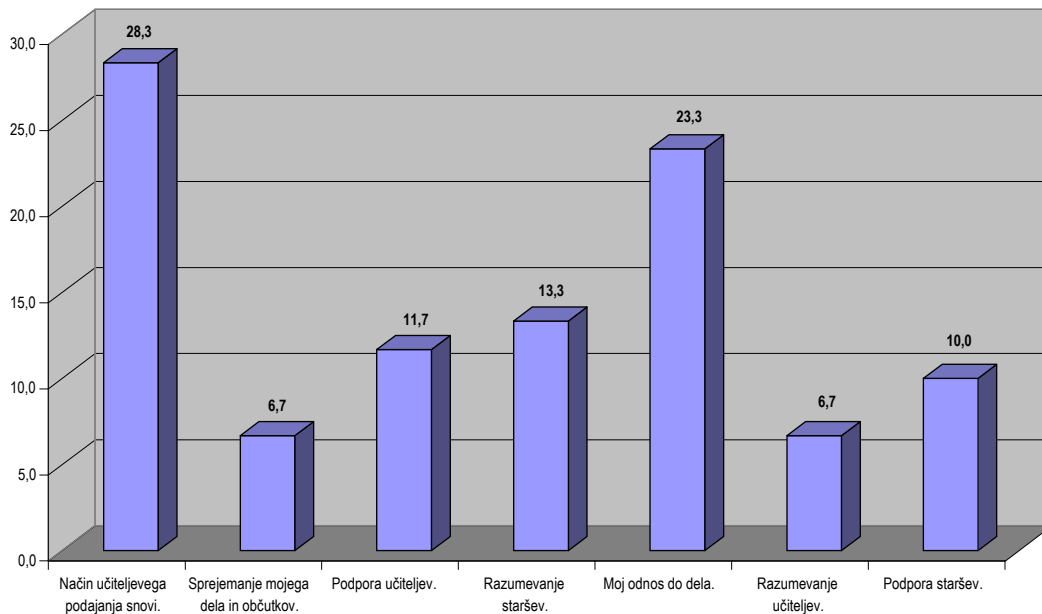
Dijaki čutijo spodbudo učiteljev le občasno ali pa skoraj nikoli, stalno podporo pa čutijo po večini odlični učenci. Tudi drugače je znano, da učitelji svojo pozornost usmerjajo v uspešnejše učence, medtem ko manj uspešne na trenutke zanemarijo.

Graf 19: Ali čutiš pritisk učiteljev pri tvojem šolskem delu?

Anketiranci so odgovarjali precej razdeljeno. Slaba polovica pritisk sicer čuti, a se nanj ne odzove oziroma jih pričakovanja ne motijo. Približno trideset odstotkov dijakov ne čuti nobenega pritiska, zanimivo pa je, da predvsem moški del anketirancev čuti zelo velik pritisk, ki jih na trenutke tudi ovira.

Graf 20: Potrebuješ več motivacije s strani učiteljev?

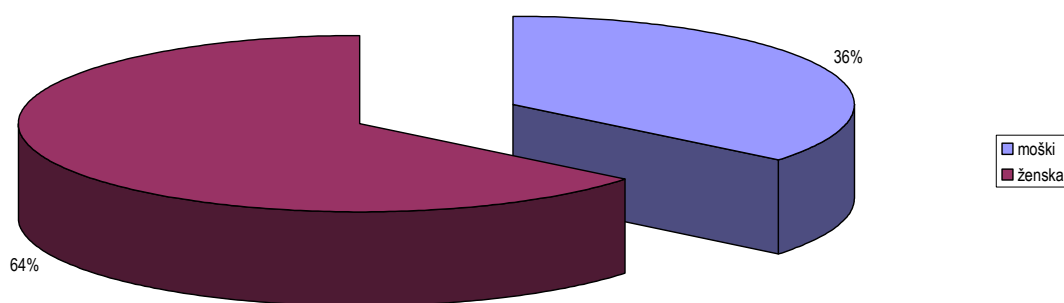
Presenetilo me je, da dijaki tudi s strani učiteljev ne pričakujejo ali potrebujejo več motivacije, čeprav je tudi odstotek odgovorov, da bi bila motivacija včasih zelo potrebna, kar visok. Kljub temu pa dijaki vsekakor pričakujejo več motivacije s strani učiteljev kot pa staršev.

Graf 21: Razvrsti, kaj po tvojem mnenju najbolj vpliva na tvoj učni uspeh.

Zanimivo je, da je način učiteljeve predstavitve in podajanja snovi eden najpomembnejših faktorjev za učni uspeh dijakov, vsaj po mnenju slednjih. Kadar učitelj snov poda na zanimiv in nov način, si bo to večina dijakov bolj zapomnila, kar kasneje pomeni manj intenzivnega učenja. Dijaki razumejo tudi, da je njihov odnos do lastnega dela zelo pomemben za njihov uspeh (boljši odnos do dela kot imajo, bolj so motivirani in uspešnejši).

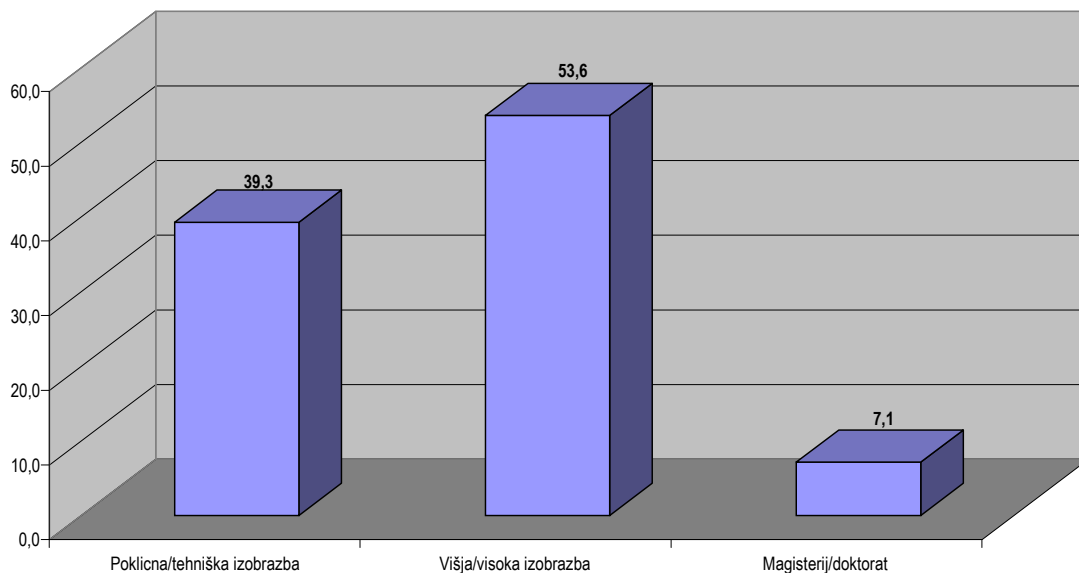
4.2 Analiza odgovorov staršev

Graf 22: Spol anketiranih staršev

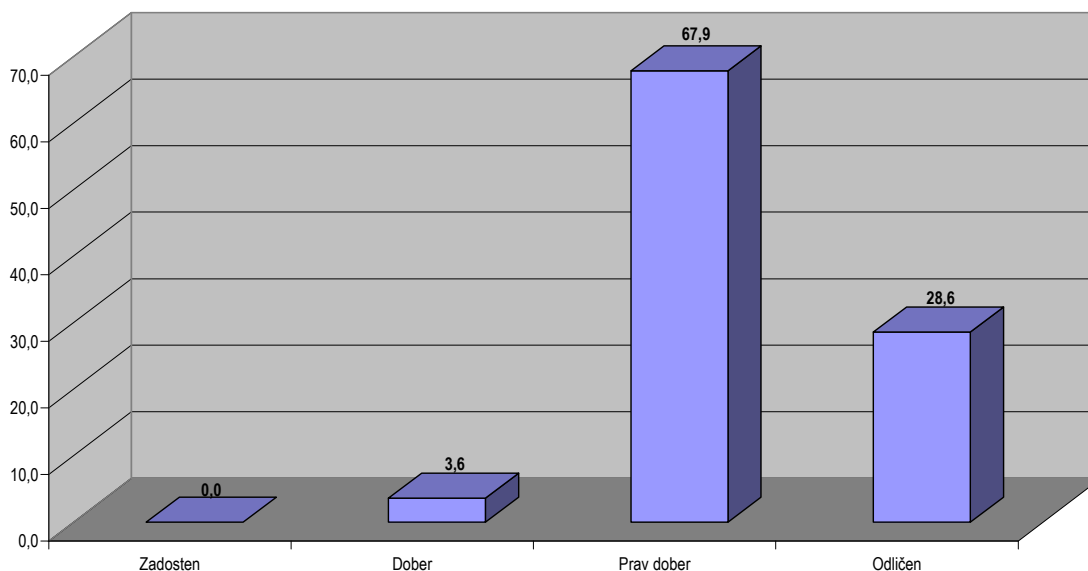
Pri anketirancih so za dobrih deset odstotkov prevladovale ženske.

Graf 23: Vaša izobrazba

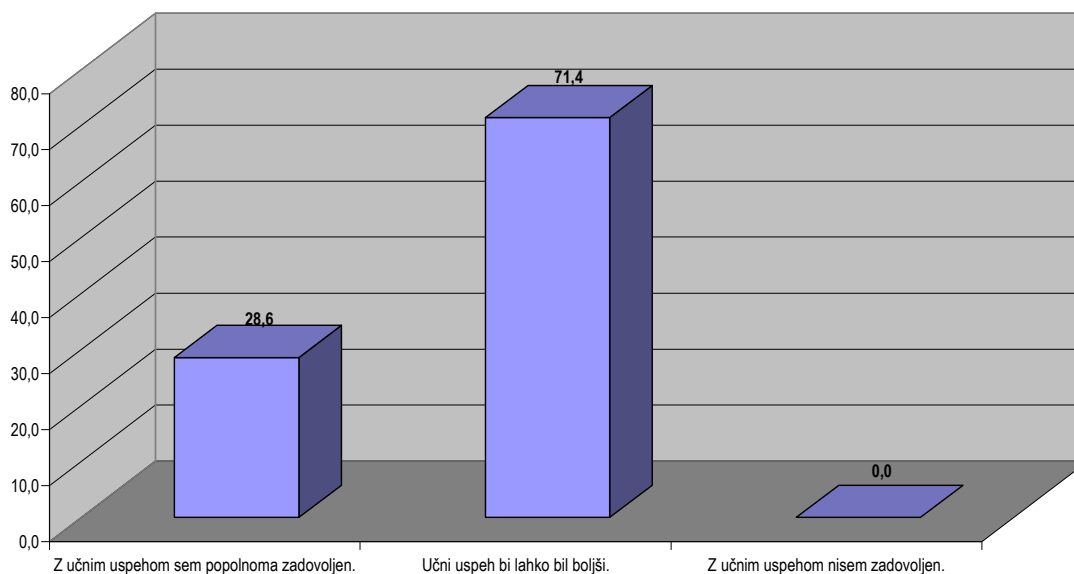
Največ anketiranih staršev ima višjo oziroma visoko izobrazbo, približno štirideset odstotkov pa poklicno oziroma tehniško. Magisterij oziroma doktorat sta opravila starša dveh dijakov.

Graf 24: Kakšen je povprečen uspeh vašega otroka?

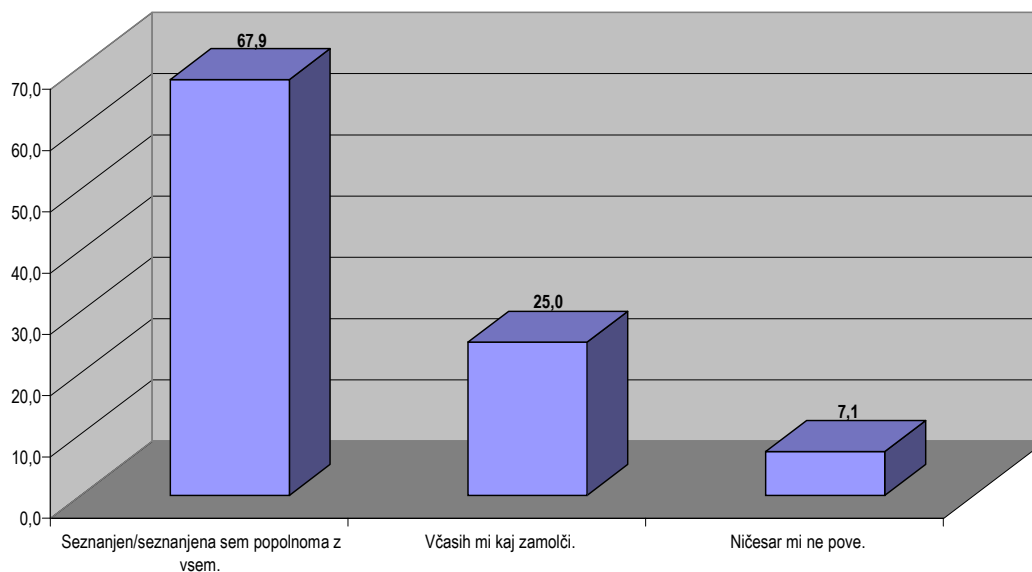

Presenetilo me je, da je bil nivo učnega uspeha na obeh anketiranih šolah (tako gimnaziji kot strojni šoli) zelo visok, saj je dobrih devetdeset odstotkov učencev prav dobrih ali celo odličnih. Učencev z nižjim uspehom med anketiranci skorajda ni bilo.

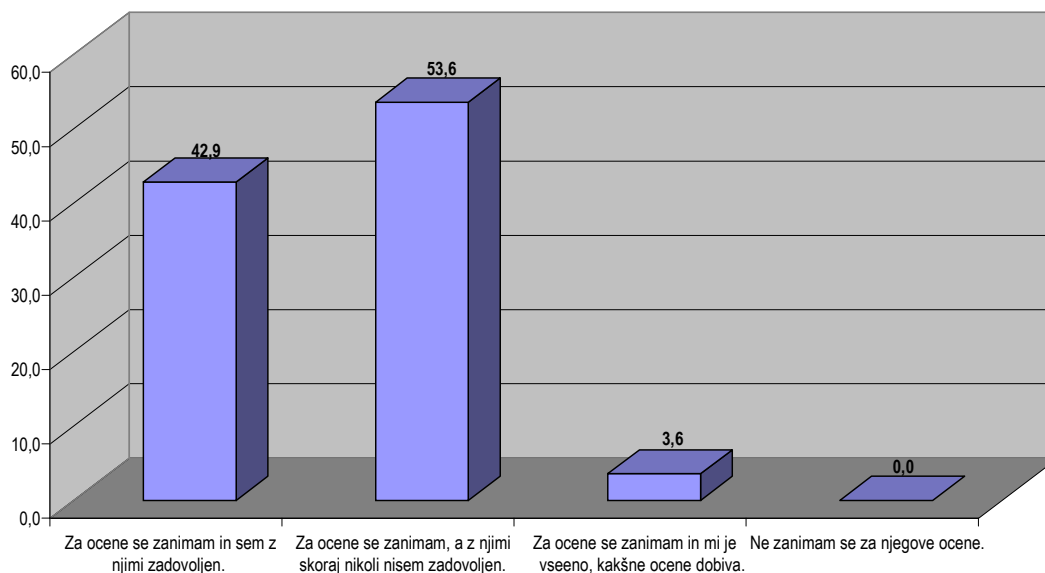
Graf 25: Kolikšno je vaše zadovoljstvo z učnim uspehom vašega otroka?

Kljub precej visokemu nivoju učnega uspeha je večina staršev odgovorila, da bi lahko bil ta boljši. Le približno trideset odstotkov anketirancev je z učnim uspehom otroka popolnoma zadovoljnih.

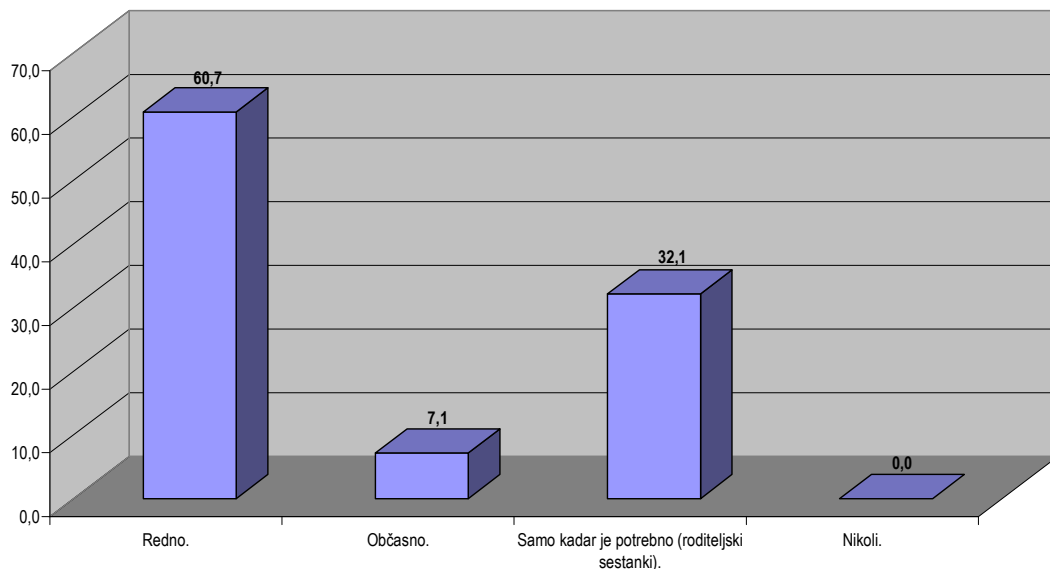
Graf 26: V kolikšni meri ste seznanjeni z delom vašega otroka v šoli?

Večina staršev svojim otrokom zaupa, da jih obvestijo o vseh ocenah ali drugih aktivnostih. Petindvajset odstotkov jih odgovarja, da jim včasih kaj zamolčijo, a so pretežno seznanjeni skoraj z vsem. Dijakov, ki ne bi doma povedali ničesar, je zelo malo.

Graf 27: Kakšen je vaš odnos do doseženih ocen vašega otroka?

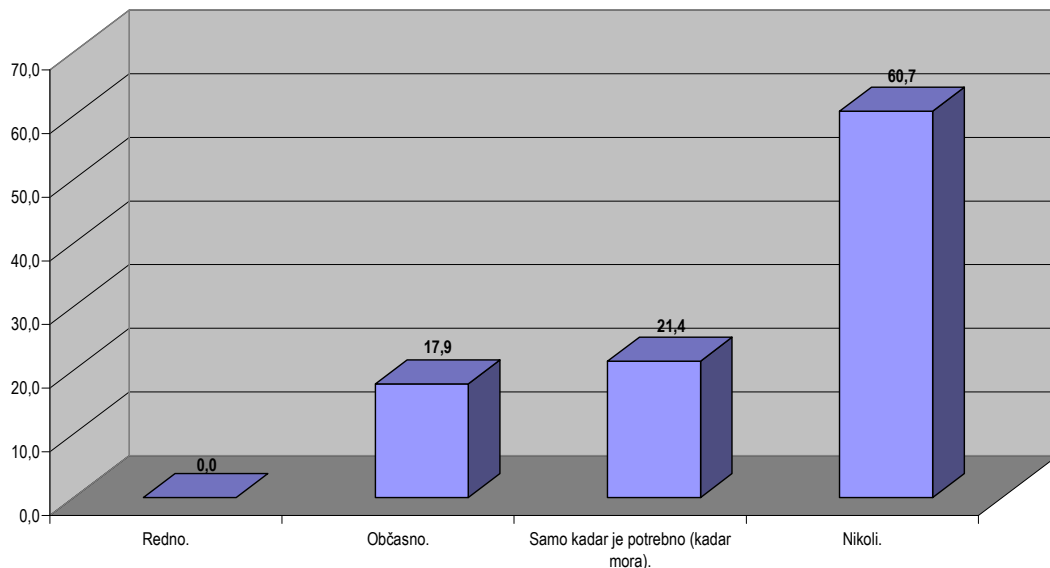
Zanimivo je, da se starši za ocene sicer zanimajo, a dostikrat niso zadovoljni. Več kot polovica si želi višjih ocen, slaba polovica pa je z njimi dokaj zadovoljna. Zadovoljnost staršev je odvisna tudi od predmeta, pri katerem otrok dobi oceno.

Graf 28: Ali obiskujete govorilne ure v šoli?

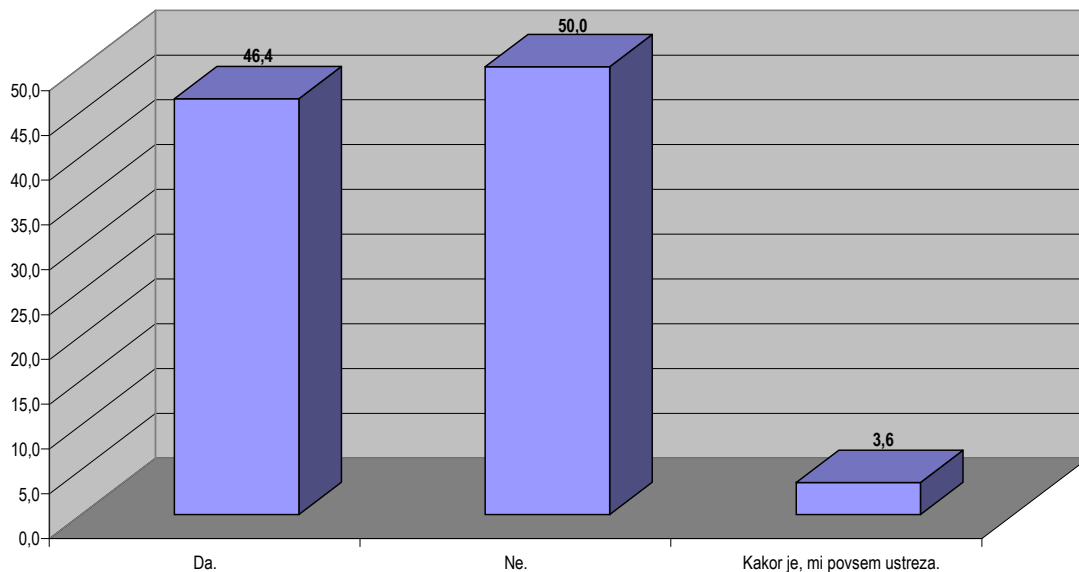

Pri tem vprašanju so bili odgovori precej pričakovani. Veliko staršev se govorilnih ur še vedno redno (kot v osnovni šoli) udeležuje ali pa vsaj takrat, ko so pomembni sestanki (na primer roditeljski).

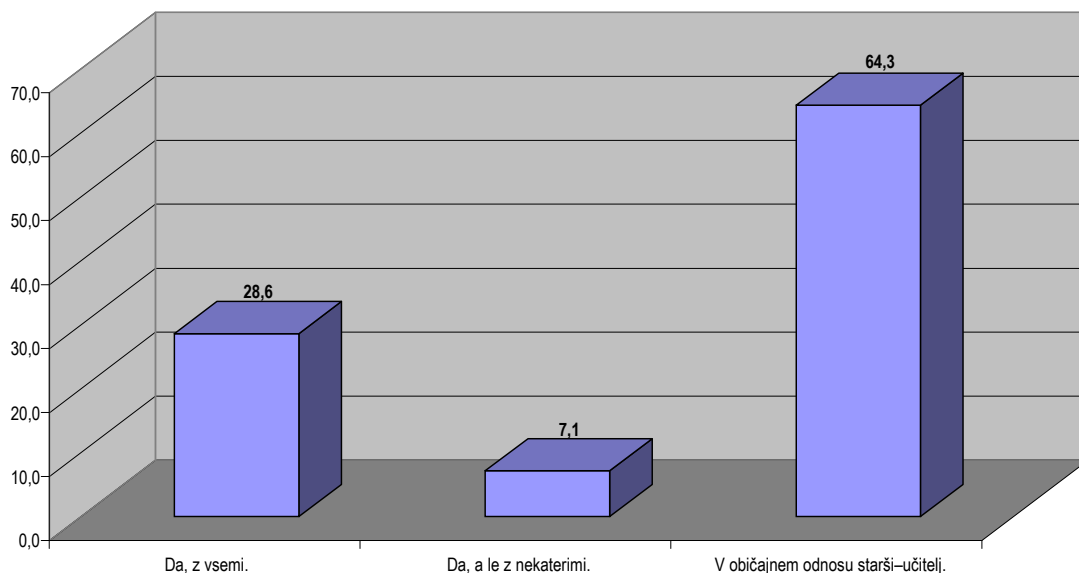
Graf 29: Ali vas otrok spremlja na govorilnih urah?

Kakor pri dijakih tudi pri starših izstopa zadnji odgovor, da jih otroci nikoli redno ne spremljajo na govorilnih urah. To se zgodi le na pobudo učitelja oziroma kadar učitelj na govorilnih urah zahteva tako dijaka kot starša. Menim, da bi morali dijaki večkrat spremljati svoje starše na govorilnih urah, saj bi se lahko skupaj dogovorili, kaj lahko storijo, da dijakovo uspešnost še izboljšajo.

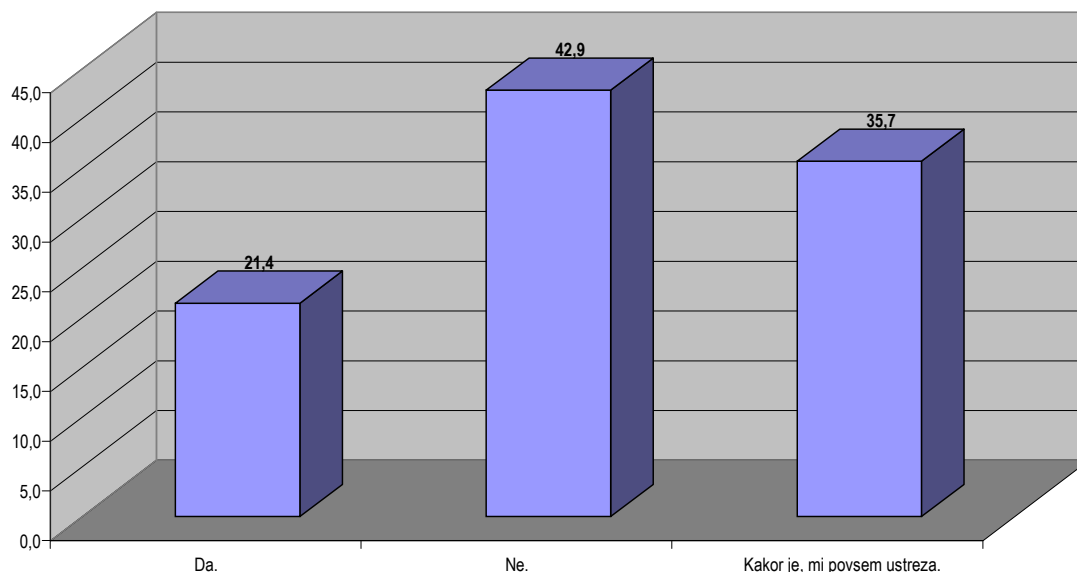
Graf 30: Ali menite, da bi moralo biti sodelovanje med vami in učitelji tesnejše?

Pri vprašanju o sodelovanju med starši in učitelji so odgovori precej različni. Približno polovica se zaveda pomembnosti tesnejšega sodelovanja in je tudi mnenja, da bi morali odnos še poglobiti, medtem ko druga polovica po tem ne čuti potrebe oziroma je zadovoljna z odnosom, ki ga med seboj gojijo sedaj.

Graf 31: Ali ste z učitelji v dobrih odnosih?

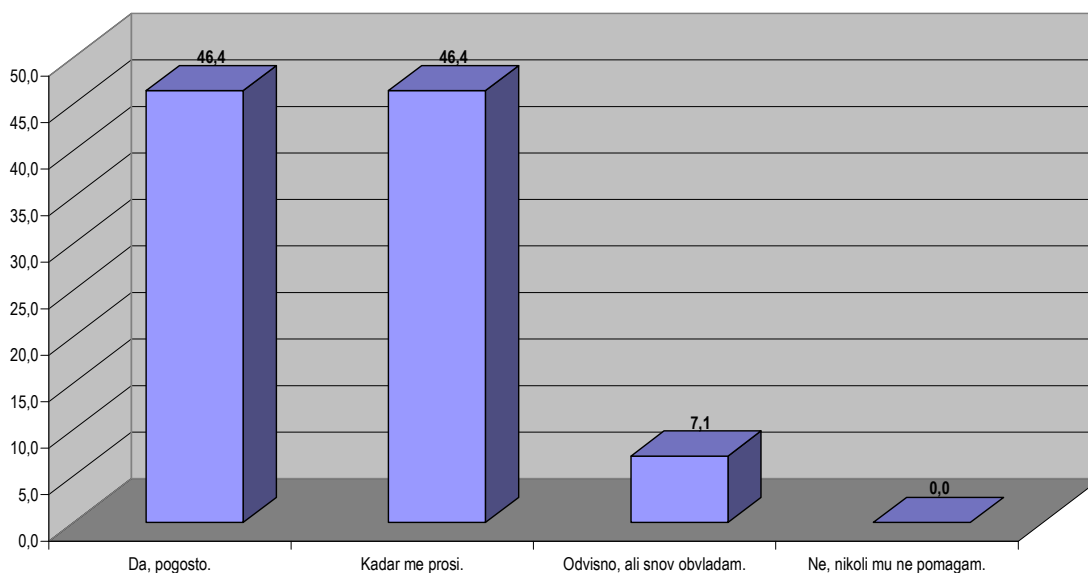
Odgovori kažejo, da so starši zadovoljni le z osnovnim odnosom in da ne čutijo večje potrebe po tesnejšem sodelovanju oziroma da bi z učiteljem sodelovali kot skupina.

Graf 32: *Ali menite, da bi moral biti odnos glede šolskega dela med vami in vašimi otroki globlji?*

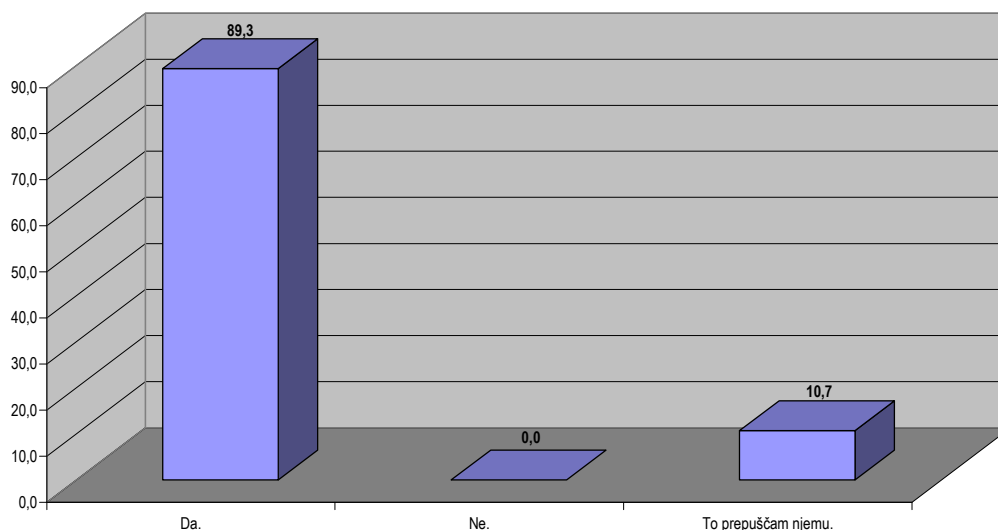

Zanimivo je, da kljub visokim pričakovanjem glede nivoja otrokovih ocen starši ne čutijo tako zelo velike potrebe po poglobitvi svojega odnosa z njimi glede šolskega dela. Še vedno se zadovoljijo zgolj z osnovnim odnosom, ki je največkrat samo pogovor o ocenah, ne pa tudi spremljanje otrokovega dela (domačih nalog, predstavitev, seminarskih nalog ...).

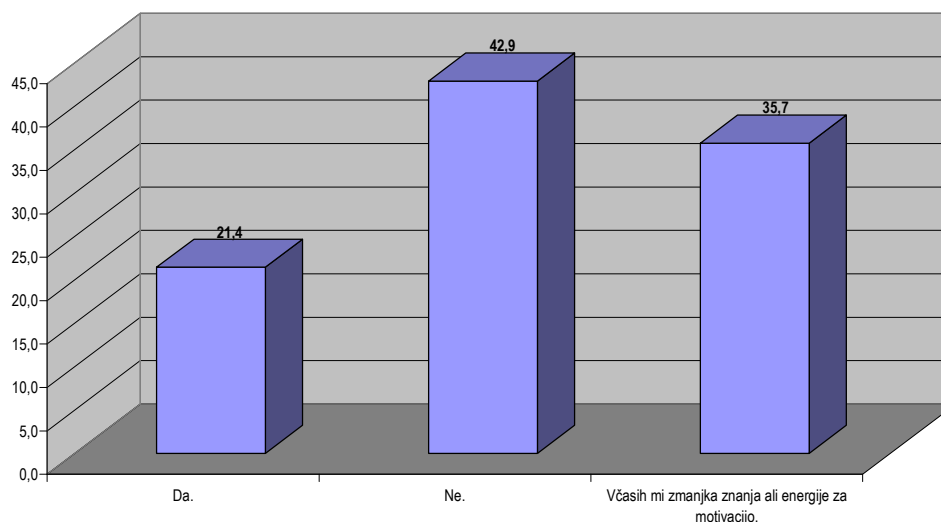
Graf 33: *Ali vašemu otroku nudite pomoč pri šolskem delu?*

Starši se večinoma posvetijo otroku pri razlagi snovi oziroma kadar jih otrok za to prosi. Iz odgovorov je razvidno, da so starši dostikrat pripravljeni pomagati pri vsaki aktivnosti, tudi če snovi ne obvladajo povsem.

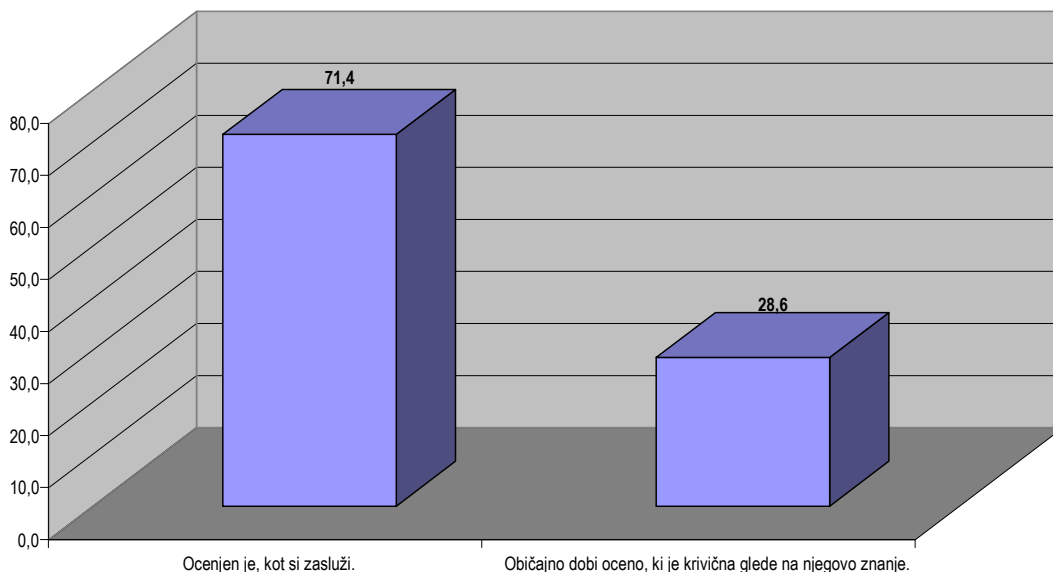
Graf 34: Ali ste mnenja, da mora biti šolsko delo pri vašem otroku na prvem mestu?

Odgovori na to vprašanje so bili precej pričakovani, saj je skoraj devetdeset odstotkov staršev odgovorilo, da mora biti šola otroku na prvem mestu. To velikokrat povzroča pritisk na dijaka, še posebej, če so obremenjeni s tem, da je staršem pomemben le njihov uspeh v šoli in jih to definira kot osebo. Starši dostikrat na podlagi ocen obravnavajo otroka kot osebo (če ima slabe ocene, je slab in podobno).

Graf 35: Ali se vam zdi, da znate vašega otroka motivirati za delo?

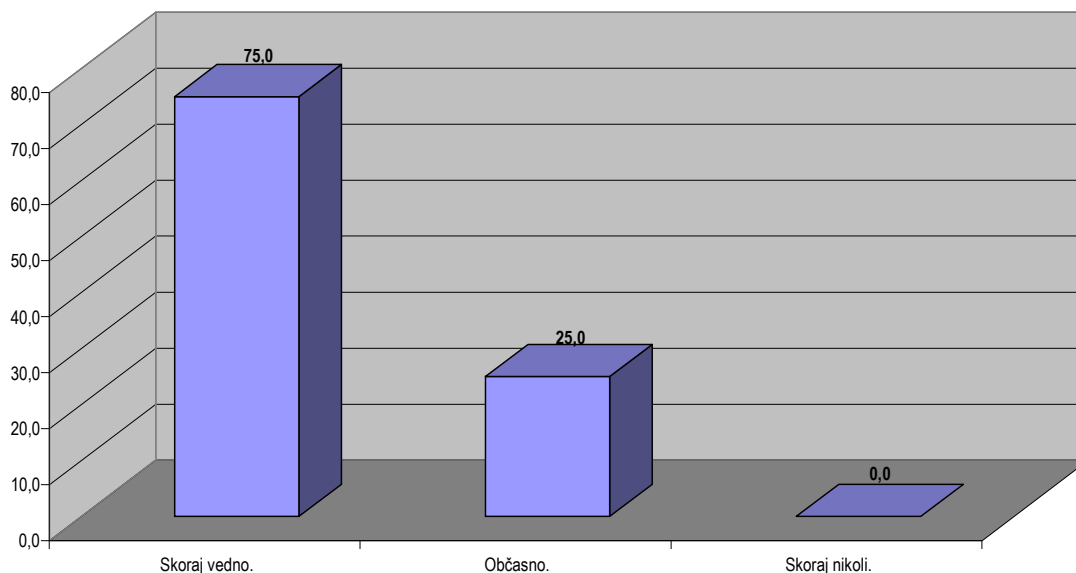
Presenetilo me je, da veliko staršev čuti, da otroka ne zna dovolj ali primerno motivirati. Včasih jim seveda tudi zaradi lastnih težav zmanjka znanja ali pa energije, potrebne za motivacijo. Posledično tudi otrok opusti trenutno delo za šolo, ker ga je strah neuspeha in ima občutek, da je staršem vseeno, kako se bo odrezal. Kasneje, ko starši izrazijo nezadovoljstvo nad njegovim delom, pa se počuti nesposobnega.

Graf 36: Kakšen občutek/informacijo dobite glede otrokove ocene?

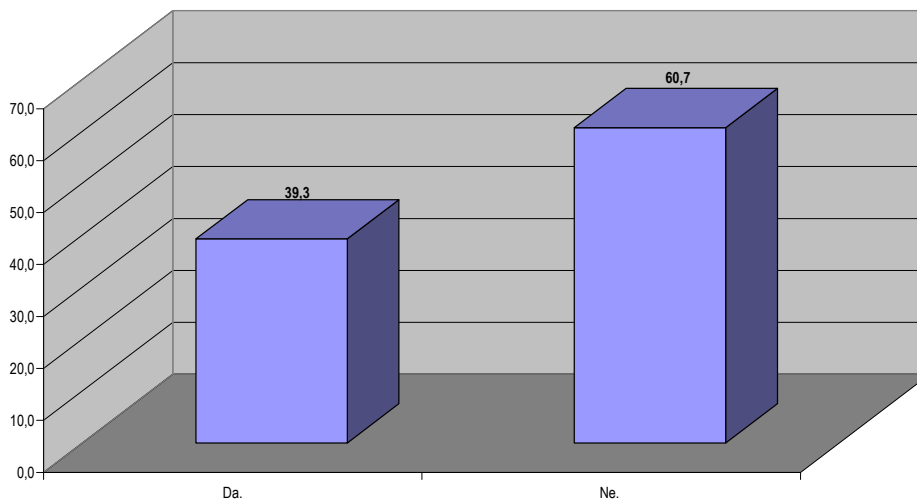

Glede ocenjevanja starši zaupajo učiteljevi presoji, da dijaka oceni primerno njegovemu znanju oziroma delu. Glede na odgovore (da dobijo take informacije prek svojih otrok) je razvidno, da se tudi otroci strinjajo z oceno.

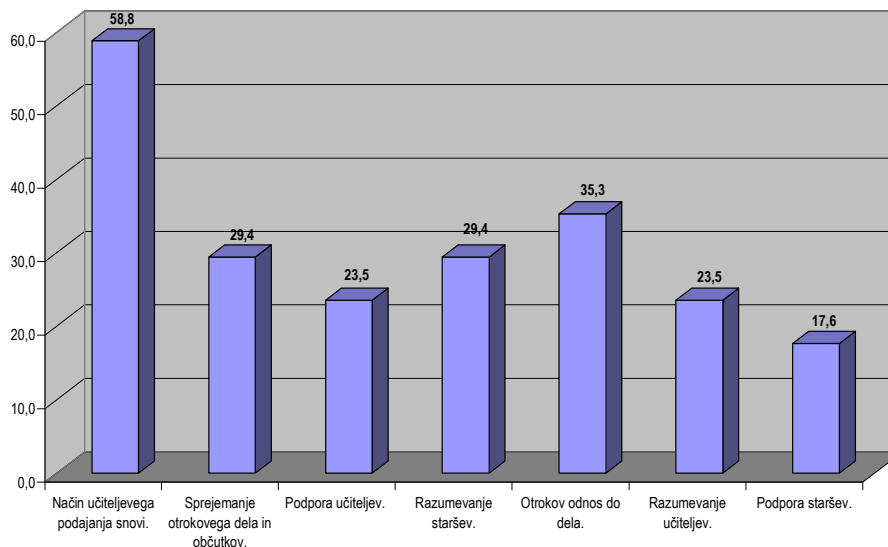
Graf 37: Se vam zdi, da vašega otroka učitelj dovolj spodbuja?

Starši so s podporo, ki jo učitelji nudijo njihovim otrokom, precej zadovoljni. Menijo, da učitelj dovolj spodbuja njihovega otroka pri njegovem delu in da mu nudi ustrezno oporo. Podpora učitelja in njegov odnos do dijaka sta zelo pomembna, saj to zelo vpliva na dijakovo vrednotenje posameznega predmeta in posledično kakovost dela pri tistem predmetu.

Graf 38: Ali se vam zdi, da bi morali učitelji bolj motivirati vašega otroka?

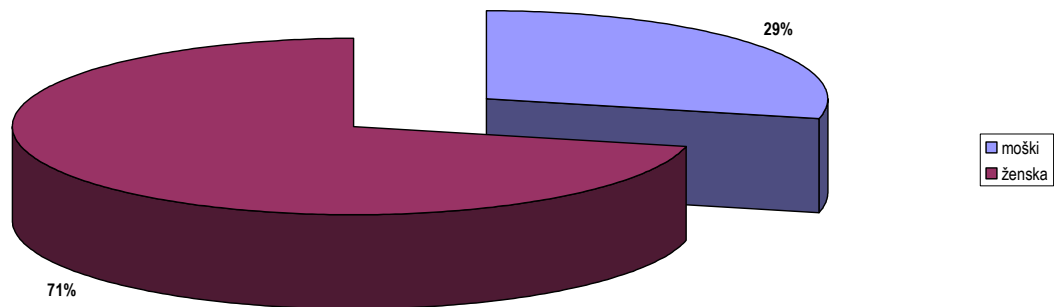
Tukaj so me odgovorili malce presenetili, ker sem pričakovala, da starši od učiteljev pričakujejo več motivacije. Nenazadnje so učitelji tisti, ki morajo otroka navdušiti za neko snov. A sodeč po odgovorih so starši s trenutno motivacijo zadovoljni in se jim večja ne zdi potrebna.

Graf 39: Razvrstite, kaj po vašem mnenju najbolj vpliva na učni uspeh vašega otroka

Tudi starši menijo, da je način kako učitelj pri pouku poda snov najpomembnejši za otrokovo nadaljnjo motivacijo. Če otroka snov zanima, se jo bo veliko raje dobro naučil in si jo tudi zapomnil. Prav tako jim je zelo pomemben otrokov odnos do dela. Zanimivo pa je, da so na zadnje mesto postavili lastno podporo. Podpora staršev je pri otrokovem delu zelo pomembna, saj si vsak otrok v principu želi upravičiti pričakovanja staršev in jim dokazati, da je sposoben in nadarjen na več področjih. Če otrok ne čuti starševske podpore, se tudi veliko manj trudi in njegova samopodoba drastično pade.

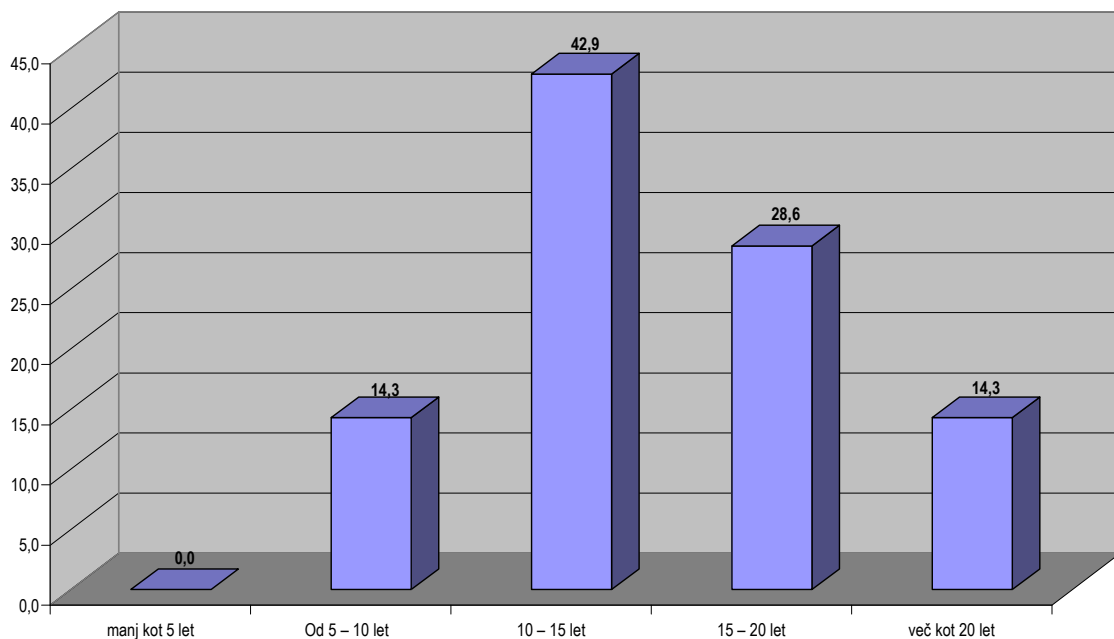
4.3 Analiza odgovorov učiteljev

Graf 40: Spol anketiranih učiteljev

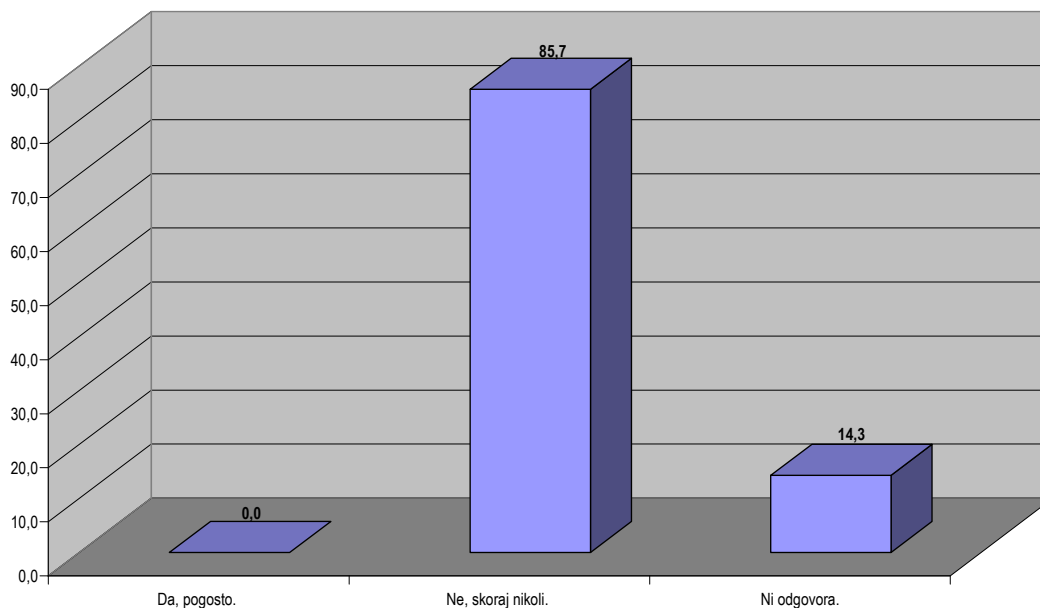
Pri učiteljih so med anketiranci prevladovale ženske.

Graf 41: Kako dolgo že poučujete?

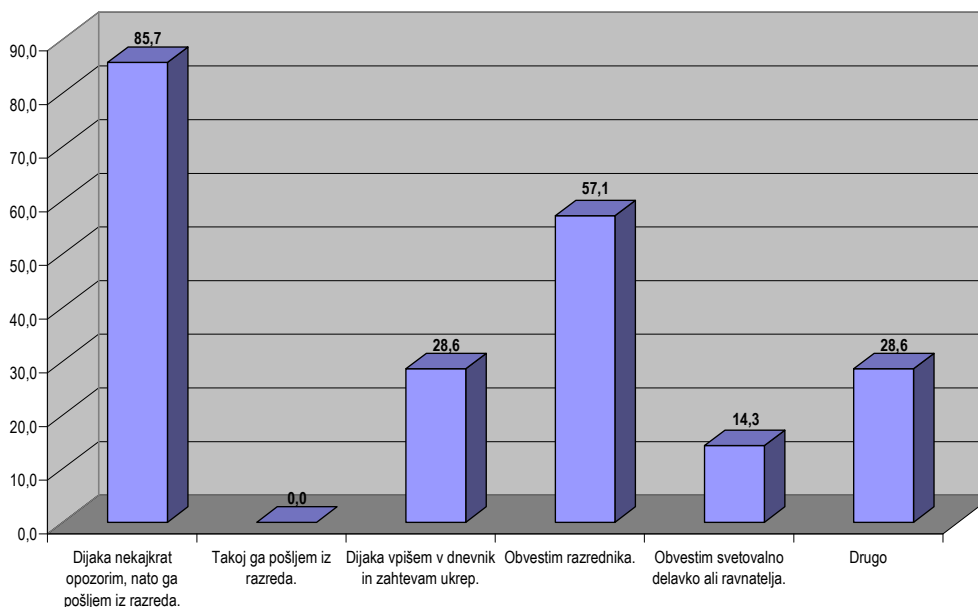
Med anketiranci so večinoma učitelji, ki imajo s poučevanjem že kar precej izkušenj.

Graf 42: Ali imate disciplinske probleme v razredih?

Anketirani učitelji v svojih razredov pravijo, da nimajo disciplinskih problemov. Nekateri odgovora niso posredovali.

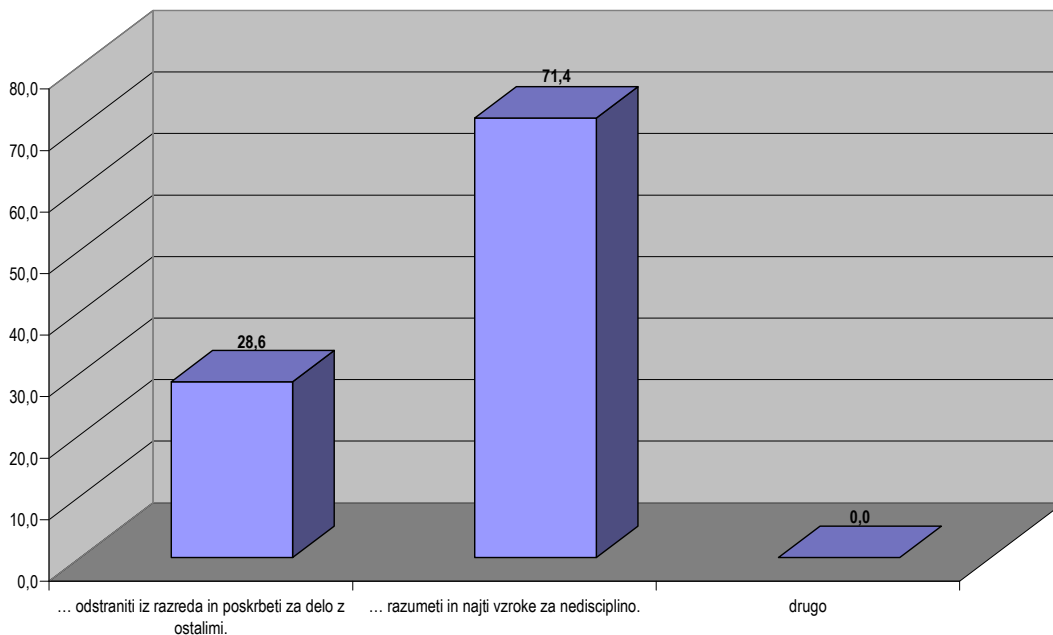
Graf 43: Katerih ukrepe uporabljate, da zmanjšate ali preprečujete disciplinske probleme?

Učitelji se poslužujejo različnih ukrepov, ko se spoprijemajo z disciplinskimi težavami. Največkrat dijaka po nekajkratnih ustnih opozorilih pošljejo iz razreda. Pogosto ob tem obvestijo razrednika. Če se neprimerno vedenje ponavlja, učitelji zahtevajo vzgojni ukrep. Marsikdo od učiteljev se poslužuje še drugih prijemov, ki pa jih eksplicitno niso izpostavili.

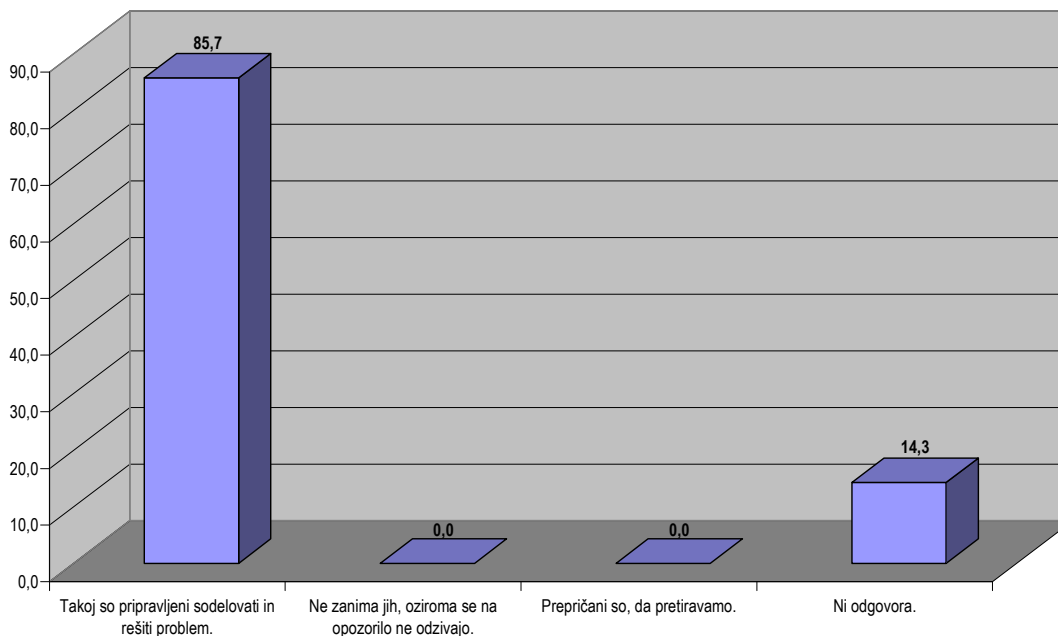
Pri tem vprašanju so učitelji izbirali več odgovorov.

Graf 44: *Dijaka, ki povzroča disciplinske probleme, je potrebno ...*

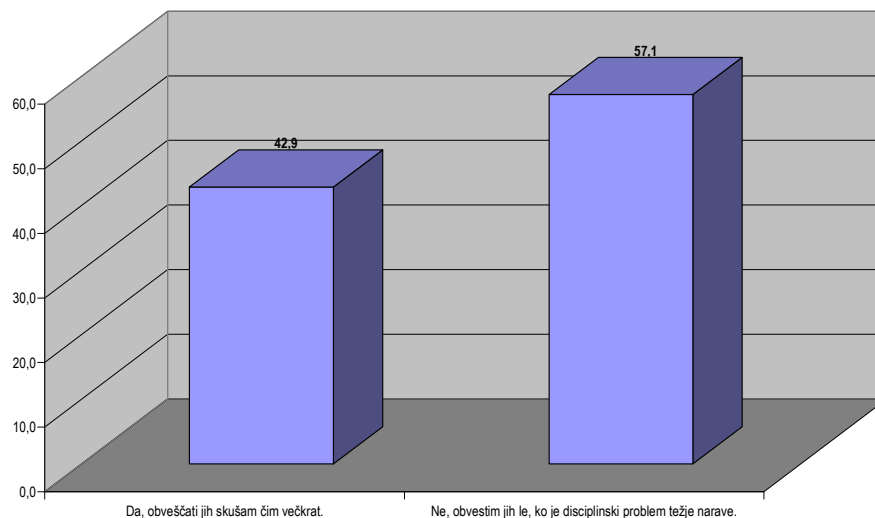

Zanimivo je, da so učitelji pripravljeni razumeti in najti vzroke za neprimerno obnašanje dijaka in ga ne želijo samo izločiti iz razreda. Če razumejo zakaj ima dijak probleme, mu jih lahko pomagajo odpraviti in poskrbijo, da se ne ponovijo.

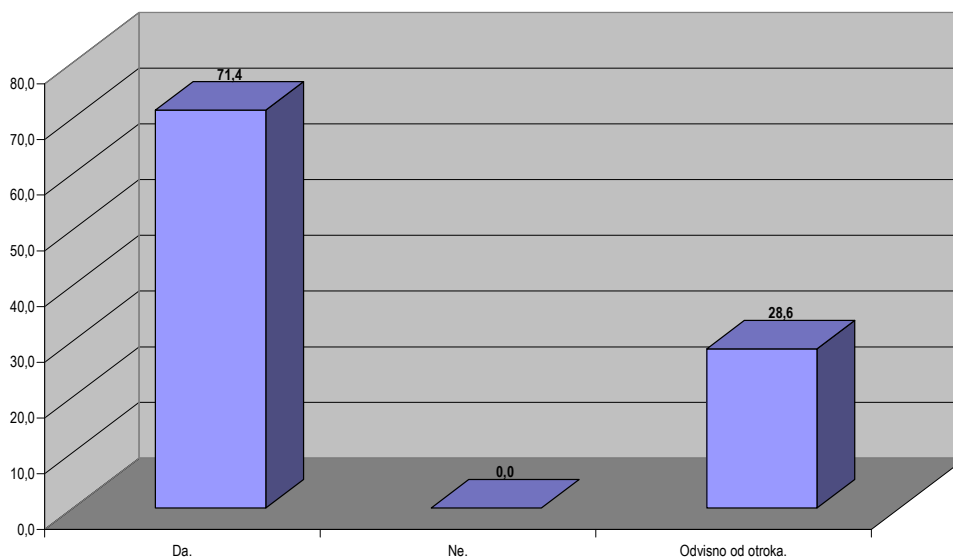
Graf 45: *Kakšne so vaše izkušnje z odzivom staršev?*

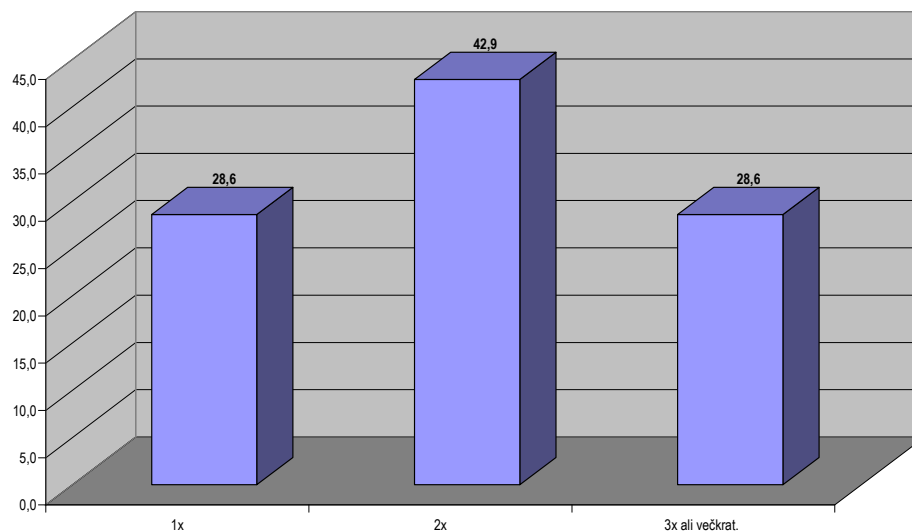
Presenetilo me je, da imajo učitelji zelo dobre izkušnje z odzivi staršev, kadar jih obvestijo o določenih nepravilnostih v šoli. Učitelji se obrnejo na starše predvsem takrat, ko se disciplinski problemi ali učne težave ponavljajo oziroma stopnjujejo.

Graf 46: Ali obveščate starše o manjših disciplinskih prekrških njihovih otrok?

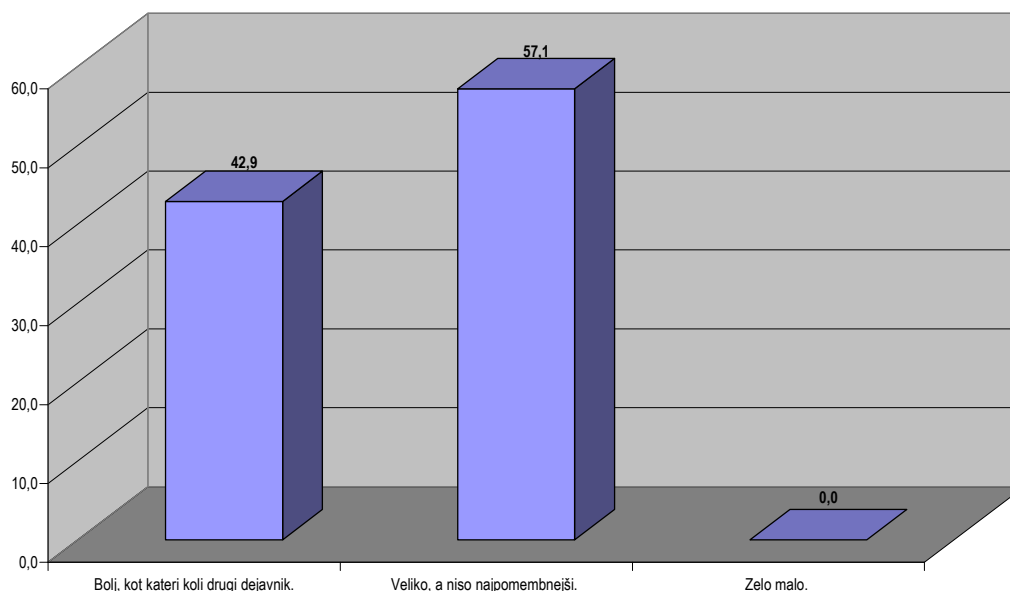
Obveščanje staršev je prevladujoče ob večjih problemih, ki jih učitelji ne morejo rešiti sami, ali pa se pogosto pojavljajo. Je pa pohvalno, da skušajo učitelji starše obveščati precej pogosto. Pojavlja se vprašanje, koliko učitelji obveščajo starše tudi o uspehih dijaka, (na primer kadar dijak naredi dobro seminarsko nalogo, ima odlično predstavitev pred razredom, redno in na nivoju opravlja domače naloge, ...) da bi se dijak počutil cenjenega in bi ga to le še bolj spodbudilo k nadaljnjemu pozitivnemu odnosu do dela.

Graf 47: Ali se vam zdi sodelovanje s starši pomembno?

Učitelji vidijo pomembnost sodelovanja s starši, saj jih je kar sedemdeset odstotkov odgovorila pozitivno. Odgovor, da je to odvisno od otroka se sklicuje predvsem na to, da se k tesnejšemu sodelovanju nagibajo le ob disciplinskih ali učnih težavah, kar ni vedno najbolje. Sodelovanje mora biti tesno tudi takrat, ko dijak popolnoma dobro opravlja svoje delo in dolžnosti.

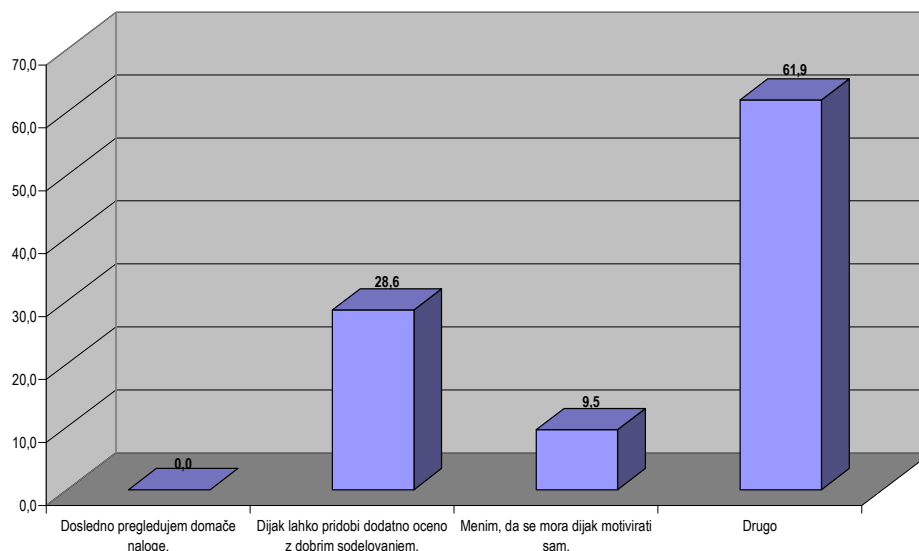
Graf 48: Kolikokrat letno pripravite skupne govorilne ure s starši?

Skupne govorilne ure s starši se zgodijo običajno dvakrat na leto, ponavadi pred kakšnim pomembnim dogodkom, kjer starše obvestijo o poteku tega dogodka. (maturantski izleti, izmenjave, zaključni izleti, ...). Skupne govorilne ure bi se morale izvajati večkrat, kadar želijo na splošno izboljšati počutje svojih otrok in njihovega dela (starši predlagajo, na kakšen način bi pouk še lahko potekal). Tako dobijo starši informacije od učiteljev, ki dijake najbolj poznajo pri njihovem delu v razredu, učitelji pa bi lahko dobili pomembne informacije o dijakih s strani staršev. Na tak način bi delo v razredu teklo še bolj optimalno.

Graf 49: V kolikšni meri lahko po vašem mnenju starši vplivajo na dijaka?

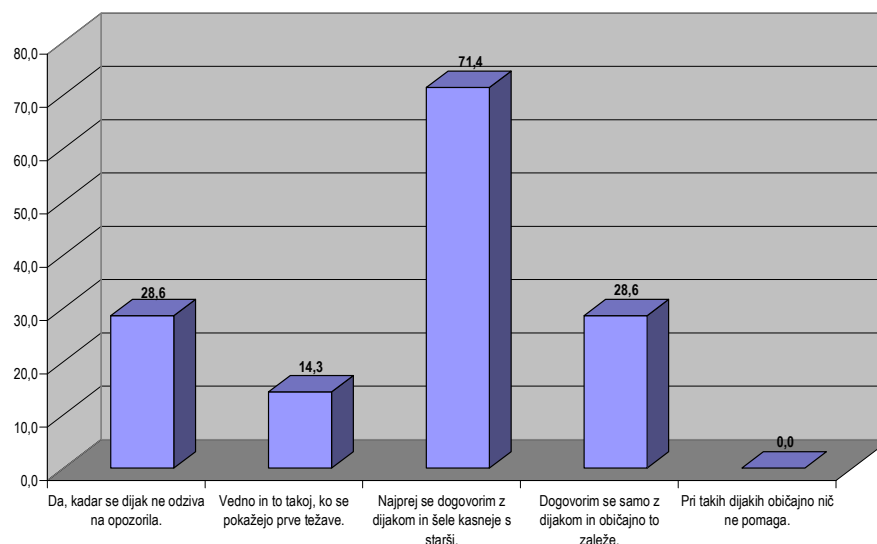
Učitelji so mnenja, da so starši zelo pomemben del otrokovega sodelovanja in dela v šoli. Kljub temu lahko starši (zavestno ali podzavestno) zelo vplivajo na dijaka in njegovo počutje, zato je pomembno da tudi učitelj pozna odnos med staršem in otrokom.

Graf 50: S čim po vašem mnenju najbolj motivirate dijake?

Tu prevladuje odgovor, ki kaže na to, da so motivacijske metode odvisne od vsakega posameznika in se oblikujejo z izkušnjami. Učitelj, ki uči dlje, ima najbrž več možnosti, da bo znal dijake dobro motivirati (to seveda ni nujno), a izkušnje vsekakor pripomorejo h boljšemu poznavanju in ritmu dela v razredu. Dobro je tudi, da učitelj posluša želje dijakov kakšna motivacija se zdi primerna njim, saj potem lažje organizira svoje delo glede na specifične potrebe.

Graf 51: Ali obveščate starše o nezanimanju/nedelu dijaka?

Odgovori kažejo tudi na to, da se skoraj vsak učitelj sprva pogovori zgolj z dijakom in poskuša odkriti vzrok nezanimanja dijaka pri delu v šoli. Šele kadar zgolj pogovor z dijakom ne zaleže, se učitelj obrne na starša in se poskuša z njim dogovoriti za ustrezno rešitev. Tak vrstni red ni tako napačen, čeprav bi bilo verjetno najbolje, če bi se pogovorili vsi trije skupaj. Na tak način bi lahko takoj našli vzroke za težave, potem pa skupaj poiskali najbolj optimalno rešitev ali pridobili ustrezno pomoč.

5 POVZETEK

V raziskovalni nalogi smo skušali razčleniti znan in zelo pomemben trikotnik dijak–starši–učitelji ter poiskati močne in šibke točke tega sodelovanja.

Živimo v času, ko je izobrazba zelo pomembna. Družbeni pritisk je vedno večji, pričakovanja se višajo, mladih je vse bolj strah neuspeha. Ali uspešno sodelovanje med omenjenimi tremi člani lahko vpliva na dijakovo uspešnost in dobro počutje v občutljivih letih zorenja v šoli?

Za raziskovanje smo uporabili anketo, ki smo jo razdelili med dijake Gimnazije Slovenj Gradec, Gimnazije Velenje in Strojne šole Šolskega centra Velenje.

Zanimal nas je odnos med dijaki, starši in učitelji. So dijaki s tem odnosom zadovoljni? Koliko lahko na delo dijaka vplivajo starši in učitelji? Ali dijaki čutijo pozitivno ali negativno motivacijo?

Večina dijakov ima z motivacijo pri svojem delu vedno več težav. Podpora staršev in učiteljev lahko zelo vpliva na dijakovo samopodobo in na njegovo delo v šoli. S pozitivnim pristopom dijak lažje premaguje ovire.

Na drugi strani pa lahko negativna motivacija vodi tudi do stanja, ko dijak izgubi voljo do dela, njegov odnos do staršev in učiteljev se močno poslabša, pojavijo se učni in vzgojni problemi, vse to pa lahko vodi do prekinitve izobraževanja.

Ali obstajajo strategije, ki lahko izboljšajo sodelovanju med vpletenimi in pomagajo dijaku, staršem in učiteljem, da najdejo optimalno kombinacijo? Ta naj bi pripomogla k temu, da mlad človek zapusti srednješolsko izobraževanje z dobro samopodobo in s prepričanjem, da so leta, preživeta v srednji šoli, pozitivno vplivala na njegovo osebno rast.

Mogoče vseh odgovorov v raziskavi ni, se pa najde marsikatera zanimiva smernica, ki lahko pomaga osvetliti pot do pravih odgovorov.

6 SKLEPI

Naj ponovno osvetlimo hipoteze, ki smo si jih zastavili na začetku naše raziskave:

- Boljše kot je sodelovanje med dijakom, staršem in učiteljem, bolj je dijak motiviran in samozavesten pri svojem delu v šoli.
- Dijaki velikokrat čutijo prevelik pritisk s strani učiteljev in staršev.
- Dijaki si ne želijo tesnejšega sodelovanja s starši in učitelji.
- Starši si želijo tesnejšega sodelovanja s svojimi otroci in učitelji.

Prvo hipotezo lahko potrdimo, saj je iz anket razvidno, da imajo dijaki ob podpori in razumevanju staršev ter učiteljev boljšo samopodobo, zato so tudi uspešnejši pri svojem delu v šoli.

Tudi drugo hipotezo lahko potrdimo, saj lahko prevelik pritisk (ki se staršem in učiteljem zdi vzpodbujajoč in dobro nameren) povzroči več škode kot koristi. Kadar je dijak pod prevelikim pritiskom, lahko zaradi strahu pred neuspehom in razočaranjem pride do blokade, ki povzroči ravno nasproten učinek od zelenega. In ob resničnem neuspehu se dijak zapre vase, sebe in druge prepričuje, da je neuspeh posledica nedela, kar je bolj sprejemljivo, kot pa da bi se moral soočiti s tem, da za neko stvar ni dovolj sposoben. Pritisk mora ostajati v takih merah, da se dijak zaveda realnih pričakovanj in se odziva v skladu z njimi.

Tretjo hipotezo lahko potrdimo le delno, saj si dijaki želijo tesnejšega sodelovanja z učitelji. Izogibajo se sodelovanju med starši in učitelji, kajti pri dobrem sodelovanju staršev in učiteljev izgubijo svoj "manevski prostor" in ne morejo taktizirati oziroma delno prikriti svojega dela v šoli. Pomembno je, da dijaki dojamajo, da je tako sodelovanje veliko bolj uspešno, če poteka tripartitno in je tudi veliko bolj produktivno. Najpomembnejšo nalogo osveščanja te pomembnosti bi po našem mnenju morali prevzeti učitelji.

Četrto hipotezo pa smo ovrgli, saj si glede na odgovore v anketah starši ne želijo tesnejšega sodelovanja z otroci in učitelji. So zadovoljni s trenutno situacijo. Tudi starši morajo dojeti, da imajo na dijakovo uspešnost ogromen vpliv in je od njih zelo odvisno, kako bo ta vpliv vplival na otroka. Dober starš ima posluš za otrokove potrebe, zna presoditi kdaj otrok resnično potrebuje pomoč in optimalno sodeluje z učitelji, saj lahko le tako v najboljši možni meri pomagajo dijakom prebroditi vihravo srednješolsko obdobje.

V raziskovalni nalogi smo želeli predvsem ugotoviti, kako lahko starši in učitelji posredno vplivajo na dijakovo dobro počutje in njegovo učinkovitost pri delu v šoli. Poskušali smo dokazati, da je tesnejše sodelovanje med vsemi tremi dejavniki izjemno pomembno in na daljši rok tudi najuspešnejša metoda spodbujanja dijaka in razvijanja njegovih zmožnosti.

Na dijaka zelo vplivajo različni pritiski, ki jih lahko občuti s strani staršev ali učiteljev, in izjemno pomembno je, kako se dijak z njimi spoprime. Če dijak

čuti, da za seboj nima potrebne podpore, postane nesamozavesten, njegova samopodoba se začne rušiti in ne verjame v svoje lastne sposobnosti. To lahko privede do tega, da se dijakovo delo v šoli močno poslabša, kljub temu da je dijak sposoben. Ustvari se lahko začarani krog; starši na dijaka še bolj pritiskajo (ker se zavedajo njegovih sposobnosti), dijak pa zaradi strahu pred neuspehom in pred strahom, da bi razočaral starše, le še bolj beži od obveznosti in se sklicuje na nedelo. To lahko opazimo v preprostem primeru. Če otrokom, ki so dolgotrajno neuspešni v matematiki, vsi govorijo, da so slabi v matematiki zato, ker se ne potrudijo ali celo ker so nesposobni za matematiko, pogosto reagirajo z naučeno nemočjo. Protiukrep je, da jih poskušamo prepričati v zabavnejšo stran matematike; naloge lahko rešimo z domiselnostjo in igrivo, prav tako ni potrebno, da se na vso silo "še več učijo".

Zanimiv psihološki pojav nastopi tedaj, kadar neko sicer napačno prepričanje privede do svojega uresničenja. Do tega privedejo zlasti implicitne osebnostne teorije, naši vtisi o osebah in stereotipi o drugih ljudeh ali socialnih skupinah. Samoizpolnjujoče se napovedi razlikujemo od kognitivnih učinkov pričakovanja; pri teh ljudje tako tolmačijo vedenje drugih, da to ustreza njihovim pričakovanjem o drugih ljudeh. Pri samoizpolnjujočih se napovedih pa nasprotno spočetka napačno prepričanje o drugih ljudeh povzroči, da se ti začno vesti v skladu s prepričanjem. Romskemu otroku zaradi pripadnosti socialno prikrajšani skupini tako učitelji kot sošolci dajo neprestano vedeti, da iz njega nikoli nič ne bo. Čeprav je otrok romske skupnosti lahko inteligenčen in normalno sposoben, se bo zaradi trdovratnih prepričanj okolja, v tem primeru učitelja in sošolcev, obnašal v skladu z njihovimi pričakovanji. Ne bo razvil motivacije za šolo, ne bo se trudil in bo zato imel slabe učne rezultate in napoved se bo uresničila. Zanimivo je, da se pojav lahko potrdi tudi v nasprotni smeri. Robert Rosenthal in Lenore Jacobson (1968) sta v znani raziskavi o "pigmalijskem učinku" učiteljem v osnovni šoli dejala, da so nekateri učenci zelo nadarjeni in bodo zelo napredovali. In res so tisti učenci, ki so bili tako označeni, znatno hitreje napredovali od ostalih in so na koncu šolskega leta izkazali velik napredek v svojem intelektualnem razvoju, pa čeprav so raziskovalci izbirali "zelo nadarjene" učence povsem naključno (Rosenthal, Jacobson, 1968).

Če posameznik verjame, da je nesposoben za določeno delo ali študij, je dokaj verjetno, da bo nezavedno ravnal v skladu s svojim prepričanjem in bo občutil celo skladnost, ko se bo njegova pesimistična "napoved" uresničila. Če ima pri tem na voljo še prikladno "zgodbo", ki ga naredi za žrtev razmer (slabe socialne razmere, težko otroštvo, spol, nacionalni izvor), je opravičilo še bolj prepričljivo. Učinek takšnih napovedi, ki se uresničijo, ni le v tem, da popačijo informacije in jih vnaprej prilagodijo sprejeti shemi samopripisovanja, temveč v tem, da vodijo človeka v takšno vedenje, ki zares izzove ustrezne posledice. To seveda znova podpre njegovo prepričanje o sebi, nakar znova sledi ustrezno delovanje, ki privede do novega neuspeha. Iz takšnega začaranega kroga naučene nemoči in napovedi, ki se same uresničujejo, ni mogoče priti zgolj z lastnimi močmi. Nujna je pomoč drugih ljudi, ki včasih celo drastično spremenijo situacijo in vsilijo ljudem nove definicije situacije, da se lahko odlepijo od začaranega kroga negativnih samopripisovanj in pričakovanj. V takem primeru dijak nujno potrebuje pomoč učitelja ali starša, vendar mora biti ta pomoč

ustrezna. Dijaka moramo navdušiti in prepričati, da v sebi nosi potrebne sposobnosti, in mu stati ob strani tudi, ko doživi neuspeh.

Podobno bo dijak z učnimi težavami, ki sam sebi pripiše vzrok za svojo neuspešnost in se nato začne smiliti samemu sebi, le zapiral vrata k uspehom. Več možnosti ima tisti, ki mu bodo starši ali učitelji pomagali iz tega začaranega kroga. Da pa bodo prepoznali to "začaranost", je potrebno tesno sodelovanje med vsemi vpletenimi. Zato je nujno potrebno, da se dijak, starši in učitelji med seboj dobro poznajo ter prepoznajo šibko področje dijaka. Potrebno je veliko potrpljenja, predvsem pa je zelo pomembno, da se o reševanju problema dogovorijo vsi trije člani skupaj, da se nekdo od njih ne počuti izključenega ali necenjenega.

Tako se bo dijak naučil, kako izboljšati svoja šibka področja in bo znal prositi za pomoč, ko bo to potreboval. Če bo čutil podporo staršev in učiteljev, se bo njegov učni uspeh znatno zvišal, bolje se bo počutil, prav tako pa se bo izboljšal in poglobil njegov odnos s starši in z učitelji.

Na osnovi analize ankete je implicitno razvidno, da so odnosi med vsemi člani trikotnika zelo pomembni. Obstaja možnost, da odgovori niso iskreni, vendar se na vzorcu kaže določena reprezentativnost, zaradi katere lahko z veliko gotovostjo trdimo, da tesno sodelovanje med dijaki, starši in učitelji pomembno pripomore k izboljšanju počutja v šoli, s tem pa višjega učnega uspeha.

Zaključimo lahko z mislijo, da h kakovosti sodelovanja med učitelji in starši prispevajo eni in drugi. Gre za skupino zelo raznolikih posameznikov, ki jih družijo izobraževanje učencev oz. otrok, zato so raznoliki tudi njihovi prispevki. Pomembno je, da se trudijo prispevati vsak po svojih močeh. Seveda je pri obojih ključna pripravljenost, a učitelji bodo mnogo lažje uravnavali proces medsebojnega sodelovanja in iskali nove poti učinkovitejšega sodelovanja z vsemi ali vsaj z večino staršev, če bodo poleg drugih znanj in spretnosti obvladali tudi določene sodelovalne, komunikacijske in organizacijske spretnosti. Osvajanje teh naj bi bil del njihove profesionalne rasti in odgovornosti.

Na osnovi raziskave predlagamo preprosto in učinkovito rešitev, in sicer tesnejše sodelovanje med dijakom, starši in učiteljem predvsem v smislu poznavanja razmer doma in v šoli ter poznavanja dijaka – njegove osebnosti in njegovih zmožnosti. S pozitivnimi prepričanji lahko v veliki meri vplivamo na nadaljnji razvoj otroka in njegovih učnih sposobnosti.

7 ZAHVALA

Raziskovalna naloga je nastala z željo, da bi dobljeni izsledki pomagali dijakom, njihovim staršem in učiteljem razviti boljši in tesnejši odnos ter da bi njihovo sodelovanje postalo še učinkovitejše. Naloga mi ne bi uspelo izvesti brez strokovne in moralne podpore več oseb. Zato bi se rada zahvalila vsem tistim, ki so mi pomagali takrat, ko je bilo to najpotrebnejše.

Iskreno se zahvaljujem svojemu mentorju g. Borisu Klančniku za vso podporo, pomoč pri izdelovanju naloge, pa tudi za dobronamerne kritike in še posebej pohvale, zaradi katerih sem vztrajala in to nalogo dokončala.

Zahvala gre tudi ge. Metki Fendre, prof. slovenščine in angleščine, ki je nalogo jezikovno pregledala.

Zahvaljujem se dijakom Gimnazije Slovenj Gradec in dijakom Strojne šole Šolskega centra Velenje za reševanje ankete, ki je bila ključnega pomena za moje raziskovalno delo.

Hvala tudi tistim dijakom, ki so anketo posredovali svojim staršem.

Prav tako se za podano mnenje zahvaljujem učiteljem Gimnazije Slovenj Gradec ter učiteljem Strojne in Rudarske šole Šolskega centra Velenje.

Brez vseh odgovorov raziskovalna naloga nikakor ne bi izpolnila svojega namena.

Hvala tudi moji družini, da me spodbuja v vsem, kar počnem.

Zahvaljujem se tudi vsem tistim, ki so kakor koli pripomogli k nastanku te naloge in jih nisem posebej imenovala.

8 PRILOGE

8.1 Priloga 1: Anketa za dijake

Velenje, januar 2011

Spoštovani!

Sem dijakinja 2. letnika evropskega programa Gimnazije Slovenj Gradec. Delam raziskovalno nalogo o odnosih med dijaki, starši in učitelji. Za mojo raziskavo so zelo pomembne vaše izkušnje, zato vas prosim, da si vzamete nekaj minut in izpolnite anketo.

Klara Klančnik

1. Spol
 - Moški
 - Ženska
2. Starost
3. Izobraževalni program, ki ga obiskuješ:
 - Srednje poklicno izobraževanje (3 leta)
 - Srednje strokovno izobraževanje (4 leta)
 - Poklicno-tehniško izobraževanje (3 + 2)
 - Gimnazijsko izobraževanje
4. Kakšen je tvoj povprečen učni uspeh v šoli?
 - Zadosten
 - Dober
 - Prav dober
 - Odličen
5. Kolikšno je tvoje zadovoljstvo z učnim uspehom?
 - Z učnim uspehom sem popolnoma zadovoljen/zadovoljna.
 - Učni uspeh bi lahko bil boljši.
 - Z učnim uspehom nisem zadovoljen/zadovoljna.
6. Kako so s tvojim učnim uspehom zadovoljni starši?
 - Z učnim uspehom so popolnoma zadovoljni.
 - Pravijo, da bi lahko bil moj učni uspeh boljši.
 - Z učnim uspehom niso zadovoljni.
 - Moj učni uspeh jih ne zanima.
7. V kolikšni meri so starši seznanjeni s tvojim delom v šoli?
 - Seznanjeni so popolnoma z vsem.
 - Včasih kaj zamolčim.
 - Ničesar jim ne povem.

8. Kakšen je odnos staršev do tvojih doseženih ocen?
 - Za ocene se zanimajo in so z njimi zadovoljni.
 - Za ocene se zanimajo in skoraj nikoli niso zadovoljni.
 - Za ocene se zanimajo in jim je vseeno zanje.
 - Ne zanimajo se za moje ocene.

9. Ali starši obiskujejo govorilne ure v šoli?
 - Redno.
 - Občasno.
 - Samo kadar je potrebno (roditeljski sestanki).
 - Nikoli.

10. Ali spremljaš starše na govorilnih urah?
 - Redno.
 - Občasno.
 - Samo kadar je potrebno (kadar moram).
 - Nikoli.

11. Ali se udeležuješ individualnih govorilnih ur pri profesorjih?
 - Redno.
 - Občasno.
 - Samo kadar je potrebno (kadar moram).
 - Nikoli.

12. Ali meniš, da bi moralo biti sodelovanje med starši in učitelji tesnejše?
 - Da.
 - Ne.

13. Ali meniš, da bi moralo biti sodelovanje med dijaki in učitelji tesnejše?
 - Da.
 - Ne.

14. Ali meniš, da bi moralo biti sodelovanje med starši in dijaki tesnejše?
 - Da.
 - Ne.

15. Na koga se obrneš, če potrebuješ pomoč zaradi slabih ocen?
 - Na starše.
 - Na sošolce ali prijatelje.
 - Na učitelje.
 - Na šolsko svetovalno službo.
 - Kadar imam učne težave, jih rešujem sam/sama.

16. Ali čutiš podporo staršev pri tvojem šolskem delu?
 - Da, ves čas.
 - Včasih.
 - Ne.

17. Ali čutiš pritisk staršev pri tvojem šolskem delu?
 - Da, zelo velik.
 - Da, a me ne moti.
 - Ne čutim nobenega pritiska.

18. Potrebuješ več motivacije s strani staršev?
 - Da, pogosto.
 - Včasih bi bilo to zelo potrebno.
 - Ne.

19. Se ti zdi, da si kdaj krivično ocenjen/ocenjena?
 - Običajno dobim oceno, ki si jo zaslužim.
 - Običajno dobim oceno, ki je krivična glede na moje znanje.

20. Ali vas učitelj pri delu vzpodbuja?
 - Skoraj vedno.
 - Občasno.
 - Skoraj nikoli.

21. Ali čutiš podporo učiteljev pri tvojem šolskem delu?
 - Da, ves čas.
 - Včasih.
 - Ne.

22. Ali čutiš pritisk učiteljev pri tvojem šolskem delu?
 - Da, zelo velik.
 - Da, a me ne moti.
 - Ne čutim nobenega pritiska.

23. Potrebuješ več motivacije s strani učiteljev?
 - Da, pogosto.
 - Včasih bi bilo to zelo potrebno.
 - Ne.

24. Razvrsti od 1 do 7, kaj po tvojem mnenju najbolj vpliva na tvoj učni uspeh (1 – najbolj pomembno, 7 – najmanj pomembno).
 - ___ Način učiteljevega podajanja snovi.
 - ___ Sprejemanje mojega dela in občutkov.
 - ___ Podpora učiteljev.
 - ___ Razumevanje staršev.
 - ___ Moj odnos do dela.
 - ___ Razumevanje učiteljev.
 - ___ Podpora staršev.

8.2 Priloga 2: Anketa za starše

Velenje, januar 2011

Spoštovani!

Sem dijakinja 2. letnika evropskega programa Gimnazije Slovenj Gradec. Delam raziskovalno nalogo o odnosih med dijaki, starši in učitelji. Za mojo raziskavo so zelo pomembne vaše izkušnje, zato vas prosim, da si vzamete nekaj minut in izpolnite anketo.

Klara Klančnik

1. Spol
 - Moški
 - Ženska
2. Starost
3. Vaša izobrazba
 - Poklicna/tehniška izobrazba
 - Višja/visoka izobrazba
 - Magisterij/doktorat
4. Kakšen je povprečen uspeh vašega otroka?
 - Zadosten
 - Dober
 - Prav dober
 - Odličen
5. Kolikšno je vaše zadovoljstvo z učnim uspehom vašega otroka?
 - Z učnim uspehom sem popolnoma zadovoljen/zadovoljna.
 - Učni uspeh bi lahko bil boljši.
 - Z učnim uspehom nisem zadovoljen/zadovoljna.
6. V kolikšni meri ste seznanjeni z delom vašega otroka v šoli?
 - Seznanjen/seznanjena sem popolnoma z vsem.
 - Včasih mi kaj zamolči.
 - Ničesar mi ne pove.
7. Kakšen je vaš odnos do doseženih ocen vašega otroka?
 - Za ocene se zanimam in sem z njimi zadovoljen/zadovoljna.
 - Za ocene se zanimam, a z njimi skoraj nikoli nisem zadovoljen.
 - Za ocene se zanimam in mi je vseeno, kakšne so.
 - Ne zanimam se za njegove ocene.

8. Ali obiskujete govorilne ure v šoli?
 - Redno.
 - Občasno.
 - Samo kadar je potrebno (roditeljski sestanki).
 - Nikoli.

9. Ali vas otrok spremlja na govorilnih urah?
 - Redno.
 - Občasno.
 - Samo kadar je potrebno (kadar mora).
 - Nikoli.

10. Ali menite, da bi moralo biti sodelovanje med vami in učitelji tesnejše?
 - Da.
 - Ne.
 - Kakor je, mi povsem ustreza.

11. Ali ste z učitelji v dobrih odnosih?
 - Da, z vsemi.
 - Da, a le z nekaterimi.
 - V običajnem odnosu starši–učitelj.

12. Ali menite, da bi moral biti odnos glede šolskega dela med vami in vašimi otroki globlji?
 - Da.
 - Ne.
 - Kakor je, mi povsem ustreza.

13. Ali vašemu otroku nudite pomoč pri šolskem delu?
 - Da, pogosto.
 - Kadar me prosi.
 - Odvisno, ali snov obvladam.
 - Ne, nikoli mu ne pomagam.

14. Ali ste mnenja, da mora biti šolsko delo pri vašem otroku na prvem mestu?
 - Da.
 - Ne.
 - To prepuščam njemu.

15. Ali se vam zdi, da znate vašega otroka motivirati za delo?
 - Da.
 - Ne.
 - Včasih mi zmanjka znanja ali energije za motivacijo.

16. Kakšen občutek/informacijo dobite glede otrokove ocene?
 - Ocenjen je, kot si zasluži.
 - Običajno dobi oceno, ki je krivična glede na njegovo znanje.

17. Se vam zdi, da vašega otroka učitelj dovolj spodbuja?

- Skoraj vedno.
- Občasno.
- Skoraj nikoli.

18. Ali se vam zdi, da bi morali učitelji bolj motivirati vašega otroka?

- Da.
- Ne.

19. Razvrstite od 1 do 7, kaj po vašem mnenju najbolj vpliva na učni uspeh vašega otroka (1 – najbolj pomembno, 7 – najmanj pomembno).

- ___ Način učiteljevega podajanja snovi.
- ___ Sprejemanje otrokovega dela in občutkov.
- ___ Podpora učiteljev.
- ___ Razumevanje staršev.
- ___ Otrokov odnos do dela.
- ___ Razumevanje učiteljev.
- ___ Podpora staršev.

8.3 Priloga 3: Anketa za učitelje

Velenje, januar 2011

Spoštovani!

Sem dijakinja 2. letnika evropskega programa Gimnazije Slovenj Gradec. Delam raziskovalno nalogo o odnosih med dijaki, starši in učitelji. Za mojo raziskavo so zelo pomembne vaše izkušnje, zato vas prosim, da si vzamete nekaj minut in izpolnite anketo.

Klara Klančnik

1. Spol
 - Moški
 - Ženska
2. Vaša starost
3. Kako dolgo že poučujete?
 - manj kot 5 let
 - 5–10 let
 - 10–15 let
 - 15–20 let
 - več kot 20 let
4. Ali imate disciplinske probleme v razredih?
 - Da, pogosto.
 - Ne, skoraj nikoli.
5. Katerih ukrepe uporabite, da zmanjšate ali preprečujete disciplinske probleme?
 - Dijaka/dijakinjo nekajkrat opozorim, nato ga pošljem iz razreda.
 - Takoj ga/jo pošljem iz razreda.
 - Dijaka/dijakinjo vpišem v dnevnik in zahtevam ukrep.
 - Obvestim razrednika/razredničarko.
 - Obvestim svetovalno delavko/svetovalnega delavca ali ravnatelja.
 - Drugo _____
6. Dijaka/dijakinjo, ki povzroča disciplinske probleme, je potrebno ...
 - ... odstraniti iz razreda in poskrbeti za delo z ostalimi.
 - ... razumeti in najti vzroke za nedisciplino.
 - ... _____
7. Kakšne so vaše izkušnje z odzivom staršev?
 - Takoj so pripravljene sodelovati in rešiti problem.
 - Ne zanima jih oziroma se na opozorilo ne odzivajo.
 - Prepričani so, da pretiravamo.

8. Ali obveščate starše o manjših disciplinskih prekrških njihovih otrok?
 - Da, obveščati jih skušam čim večkrat.
 - Ne, obvestim jih le, ko je disciplinski problem težje narave.
9. Ali se vam zdi sodelovanje s starši pomembno?
 - Da.
 - Ne.
 - Odvisno od otroka.
10. Kolikokrat letno pripravite skupne govorilne ure s starši?
 - enkrat
 - dvakrat
 - tri- ali večkrat.
11. V kolikšni meri lahko po vašem mnenju starši vplivajo na dijaka?
 - Bolj kot kateri koli drugi dejavnik.
 - Veliko, a niso najpomembnejši.
 - Zelo malo.
12. S čim po vašem mnenju najbolj motivirate dijake?
 - Dosledno pregledujem domače naloge.
 - Dijak lahko pridobi dodatno oceno z dobrim sodelovanjem.
 - Menim, da se mora dijak motivirati sam.
 - Drugo _____
13. Ali obveščate starše o nezanimanju/nedelu dijaka/dijakinje?
 - Da, kadar se dijak/dijakinja ne odziva na opozorila.
 - Vedno in takoj, ko se pokažejo prve težave.
 - Najprej se dogovorim z dijakom/dijakinjo in šele kasneje s starši.
 - Dogovorim se samo z dijakom/dijakinjo in običajno to zaleže.
 - Pri takih dijakih/dijakinjah običajno nič ne pomaga.

9 VIRI IN LITERATURA

- ČAČINOVIČ VOGRINČIČ G. 2008. Učenje kot pogovor. 1. izdaja, Ljubljana, Zavod RS za šolstvo.
- KALIN J., RESMAN M., ŠTEH B., MRVAR P., GOVEKAR - OKOLIŠ M., MAŽGON J. 2009. Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši. Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- KAVKLER M., MAGAJNA L., KOŠAK BABUDER M., ZEMLJAK B., JANŽELJ L., ANDREJČIČ M., MEEHAN M., SMYTHE I., WARD VIVIEN. 2010. Disleksija – vodnik za samostojno učenje študentov in dijakov. Ljubljana, Bravo – Društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.
- KINCHER J. 2002. Psihologija za najstnike. Ljubljana, Solidarnost.
- Program osnovnošolskega izobraževanja. Učne težave v osnovni šoli. 2008. 1. izdaja, Ljubljana, Zavod RS za šolstvo.
- ULE M. 2009. Socialna psihologija, analitični pristop k življenju v družbi. Ljubljana, fakulteta za družbene vede, Založba FDV.